

PANÍ MARJÁNKA,

matka pluku,

aneb:

ŽENSKÉ SRDCE.

Půwodní činohra we 4 odděleních

od

J. K. Tyla.

W Praze.

Tisk a sklad Jarosl. Pospíšila.

1845.

*

Osoby.

Zeman Zápolský, majitel statku.
Sekáček, šikowatel } u pěšího pluku.
Poutecký, profos } u pěšího pluku.
Paní Marjánka, markytánka } u téhož pluku.
Wojtěch, její syn, desátník } u téhož pluku.
Worlický, bývalý učitel w městečku.
Kwasnička, hospodský tamtéž.
Liduška, jeho dcera.
Kilian, synek ze statku.
Jelínek, } mysliwečtí mládenci w službě u zemana.
Zajíček, } mysliwečtí mládenci w službě u zemana.
Koděra, } zemanowi poddaní a honci.
Polenáč, } zemanowi poddaní a honci.
Štěpán, sloužící zemanůw.
Honza, pacholek ze statku.
Wojáci. Lid obojího pohlawí z městečka.
Mysliwci. Honci. Pacholci.

Děj se koná w malém městečku a na panském zámku w Čechách; počíná odpůldne a končí se druhý den ráno.

Oddělení prwní.

Náměstí. W prawo po předu hospoda Kwasničkowa. Před domem strom, u něho stůl a židle.

Wýstup 1.

Sekáček a **Kwasnička** sedí naproti sobě u stolu, každý při žbánku piwa.

Sekáček. Jak wám powídám — co máte we špižírně nebo we sklepě, to připrawte. Nemyslete, že jsem objednal kwartýr pro obyčejnou wojačku — ale že přijel host, který něco wydá. Stran outrat — to se rozumí — žádné starosti. Šikowatel Sekáček nehledí na několik dwacetníků, kde se jedná o pohodlí naší markytánky.

Kwasnička. Nu, co se mně týče — já můžu bejt rád, když se dá pan šikowatel widět. Bezpochyby bude wědět, proč to dělá — hehehe!

Sekáček (newrle se utrhne). Jak to myslíte?

Kwasnička (chlácholí ho). No, no — pokoj w Čechách! Jáť nechci pana šikowatele po-

*

horšit. Ale woják je woják — a mladá kůstka jde wždycky pod fousy. Že ne?

Sekáček. O wy jste mudrc, že byste mohl špetku swého mozečku w této sklenici utopit —hahaha! Naše markytánka není žádná kůstka —to je pewná, zralá kost—ale pro silné, zdrawé zuby práwě tak nejlepší.

Kwasnička. Jen že se o twrdé kosti snadno zuby wylámou!

Sekáček. Wždyť má člowěk powážení a nemusí se zakusowat jako slepý! Ostatně znám naši Marjánku už skoro 20 let, a wím tedy, do čeho se pouštím.

Kwasnička. Dwacet let? Ah, to je něco jiného! Ale proč pak jste jí za ten čas neudělal paní šikowatelkou?

Sekáček. Co se mne týče, já bych ji byl třeba jenerálkou udělal. Ale ona — nechtěla.

Kwasnička. Že nechtěla? No to je diwná markytánka! Obyčejně se nemůže osoba ženská dočkat, až ji muž pozwe, aby s ním skrze celý žiwot mašírowala. Nu, ta měla bezpochyby něco jiného za lubem.

Sekáček. Chraň Bůh! o tu nesměl ani mužský knoflík zawadit.

Kwasnička. No — k tomu je hodný kus wíry potřeba.

Sekáček (popuzen). Jakže? Snad nebudete pochybowat?

Kwasnička. I uchowej! Proč by nemoh Pán Bůh někdy také bílou wránu stwořit? Tak může bejt také markytánka, o kterou se dwacet let ani kamaše neotřela. Jsem žádostiw ji widět!

Sekáček. Ba, na to se těšte, jako na poswícení. Nadarmo ji nejmenujem matkou regimentu. Když se ku příkladu rekrutowi stejská, nebo když starý chlap něco hloupého wywede — slowem: když je wojákowi nejhůře: tu si zpomene jenom na markytánku a ta jistě pomůže — ta se přimluwí a potěší, dá radu a také neskrbí, zkrátka: naše markytánka je prawá matka regimentu! (Pije.)

Kwasnička. A jakž pak to wypadá nyčko stran budoucí paní šikowatelky? Rozmyslila se?

Sekáček. I nu, abych se wám upřímně wyznal — až dosawad mi nedala žádnou naději. Ale já si myslím takhle — widíte —

(Z dáli slyšeti bubnowání blížícího-se wojska, musí tedy znít pořád hlučněji, ale přece tak, aby rozpráwku nerušilo.)

Ah, naši lidé jsou již tady! Teď se nesmím zdržowat, abych našim pánům na zámek okázal. Wy byste mohl jít se mnou, abych wám hned naši matku odewzdal. Uděláte mi welký wděk.

Kwasnička. I proč pak ne! wždyť bych ji už sám rád widěl. — He! Liduško!

Wýstup 2.

Liduška z domu. **Předešlí.**

Liduška. Co chcete, pantáto?

Kwasnička. Ukliď žbánky — a dohlídni na oheň, aby byl oběd pro naše hosti w pořádku.

Sekáček (rozmarně k ní se toče). Ale dejte pozor, můj cukroušku, abyste si prstíčky nepopálila! Na mou duši, raději celou baterii ohně do mého srdce, nežli jiskru na waše ručinky — a já bych raději suchý komisárek chroustal, nežli abyste si —

Kwasnička. I wida, wida pana šikowatele — jak se umí ještě k holkám zatáčet! Ale nemějte starosti; naše děwčata nejsou tak choulostiwá. (Potají, rozmarně) Co pak by tomu řekla paní Marjánka, kdyby wás widěla?

Sekáček. Ženské nemuseji wšecko 'wědět — a tohle je jenom tak malé plenklowání. Hlawní munice lásky tím nic neztratí; ta leží tuhle w magacině (zaklepe na srdce) dobře schowána. (Odejde s Kwasničkou)

Liduška (sama). Jak náleží hodný — ten starý fousáč! Uwidím, jak budou ti ostatní. Už

bych je také ráda widěla — teď ale musím k ohništi. Kdybych mohla alespoň po zdáleči — nynčko musejí bejt už w městečku — počkejme! snad přece něco uwidím! (Wystoupne si na židli.)

Wýstup 3.

Kilian w jelenicích, wysokých botách, krátké kazajce a čepici s chlupatým okolkem. **Předešlá.**

Kilian (ze zadu; chůze klátiwá, řeč rozwleklá). I hlele ji! co pak to dělá? — ahá, už chce taky to dwojí sukno widět. Já se zblázním! (Přikrade se za ní a chytne ji oběma rukama okolo těla.) Dej pozor, aby sis krk newykroutila.

Liduška. Kdo to? — Pusť mě! Co ti to napadá?

Kilian. Lekla jsi se? Ahá! widíš? to je zlé swědomí.

Liduška. Newěděla bych! A jestli jsem se lekla, byla toho jen twá nemotornost příčina.

Kilian. O já nejsem tak nemotorný, jak wypadám! Nečíhala jsí už na wojáky?

Liduška (podepře si proti němu boky). I ty nezdwořáku! A co pak je ti do toho?

Kilian. Mně — mně je do toho!

Liduška. Proč pak?

Kilian. Proto — proto že tě mám rád.

Liduška. Nedělej si marnou práci.

Kilian. A proto musím wšecko wědět, co děláš.

Liduška. Holečku, otec říká, kdo mnoho wí, že prej dostane snadno bolení hlawy.

Kilian. No — bolení hlawy ještě nemám a taky se ho nebojím; ale u srdce mě to píchá.

Liduška. To je od krwe. Snad aby sis dal pustit žilou.

Kilian. Maminka to taky powídala, ale tatínek prál, že mě přetáhne žilou, jestli prej to nepopustí. Abych prej po tobě tak nehekal — že je holek dost — jiná že prej se woblízne —

Liduška. Je-li možná? To je moudrý tatínek.

Kilian. Ale já wrtěl hlawou —

Liduška. Jako beran —?

Kilian. Ani jsem necek —

Liduška. To bylo to nejchytřejší —

Kilian. A pomyslil jsem si —

Liduška. Také někdy myslíš?

Kilian (nemotorně se chechtá). Wšak já wím, co wím — hehehe!

Liduška. Co pak je to?

Kilian. Že bude Liduška přece mou!

Liduška. Je-li pak možná? Kdo pak ti to řek?

Kilian. Kampak by se to dělo! Jedinej syn ze statku — sto korců polí, 15 kraw, 150

owcí, 3 páry wolů a (s libostí po sobě koukaje) já k tomu!

Liduška. Já ti ale musím říct, že neumím (naň pohlížejíc) s woly zacházet, a že bys nejlíp udělal, aby ses ohlídnul, kde by se která oblízla.

Kilian (polo s pláčky). Ale co pak ti to napadá? Já se zblázním!

Liduška. Podle libosti; ale jen mi dej pokoj. Já nemám ani chuti, ani času twé hloupé řeči poslouchat — a dnes dokonce ne!

Kilian. Ahá! teď jsme se chytli! Dnes dokonce ne — protože přijdou wojáci —

Liduška (wyhrožujíc). Ty!

Kilian. Že se tu budou ještě zejtra powalowat, a že bude wečer bezpochyby muzika.

Liduška. Ty! — nezlob!

Kilian (plačtiwě). Proč mě tedy nechceš?

Liduška. Protože musí hoch jako wišňowy kwět, jako růže wypadat, má-li se děwčeti zalíbit; ty jsi ale kwětoucí bodlák — nanejwejš tulipán!

Kilian. Oh, taky tulipán je boží dar.

Liduška. Já nechci žádného božídárka.

Kilian. Taky tulipán je hezký.

Liduška. Ale mně se nelíbí.

Kilian. I nu arci — proti gustu žádnej dišputát.

)(

Liduška. To máš prawdu — jen si to zapiš za uši a hezky se podle toho řiď. Moje matka byla zkušená žena a říkáwala wždycky: Moudré děwče prej se neptá po statku a po polích, ale po hlawě a po srdci — to je ten nejjistější mužský kapitál. Ty jsi ale s tímto kapitálem na mizině — a za žebráka bych se nerada prowdala. (Odejde se žbánky domů.)

Kilian (hledí za ní s otewřenou hubou). Na mizině? — za žebráka? Ta holka je blázen — a já se zblázním za ní. Tak mě ještě nikdá newyplatila — to jest: několikrát mi to už tak po lopatě strčila; ale já to pustil wždycky mimo sebe. Proč mě ale nyčko tak odbejwá? Snad že jsou tu wojáci? O proklatí zabíjáci! Ale jen přijďte! Já wám powím, zač je toho loket!

(Hluk se blíží)

Spaste duši, už jsou tady! Škoda že musím práwě domů — já bych je sice přiwítal! (Plný strachu pospíchá pryč.)

Wýstup 4.

Wojáci a **wenkowský lid** obojího pohlawí.

Wojáci zpíwají:

Woják je pán!
Na poli, w městě,

W boji, na cestě —
Wšude mu kwartýr weselý dán.
Pánowé, paní,
Wšecko se klaní,
Wšude je rád i za hosta zwán.
Woják je pán!

Woják je pán!
Za jasna, w bouři,
Na loži, w kouři,
Wšude radostný žiwot mu přán!
Hoši, panenky,
Nalejte sklenky —
Wšudeť woják i zpěwně wítán!
Woják je pán!

(Wojáci odewzdáwají swé bytowní wýkazy a odcházejí s obywately porůznu do městečka. Několik jich jde do hospody.)

Wýstup 5.

Marjánka w tmawomodrém špensru s límcem a wejložkama té barwy, jakéž pluk nosí, w černé sukni, pruhowané zástěře a w ženské čepici s portičkou. **Kwasnička.**

Marjánka (přímým krokem skoro po wojensku). Ne, ne, pane hospodský! k wůli mně si nedělejte žádných starostí. — Já jsem obyčejná wojačka a nebudu dělať žádné pretenze. Talíř políwky, kousek masa — dost!

Kwasnička. Ale paní markytánka mi nebude přece zabraňowat, abych uctil hosta, jak mi to swědomí poroučí?

Marjánka. Nu, na swědomí wám nebudu nic uwalowat; pro mne můžete wolně dejchat. — Ale řekněte mi předewším, nepatřilo waše městečko jednou zemanowi Zápolskému?

Kwasnička. Patřilo — arciť, a patří až dosawad.

Marjánka. Tedy je wáš zeman ještě na žiwu?

Kwasnička. Ah, ten může ještě dlouho wydržet! Pánů se tak brzo nic nedotkne. Ale — dowolte, že se ptám! — což pak znáte našeho zemana? Jak slyším, přichází waš regiment po dewatenácti letech z Italie —

Marjánka. Prosím wás, co pak se woják nedowí! Jestli se nemejlím, měli jsme zdejšího člowěka u regimentu. Ostatně na tom nic nezáleží. Ono mi to jen tak napadlo, že jsem slyšela městečko jmenowat.

Kwasnička. Ale jak pak, nepůjdete dál? Teď bude čas, abychme se podíwali na oběd.

Marjánka. Odbyďte jen ostatní; na mne je dost času. Já se musím ještě trochu projít. Na těch wozích se člowěk celý roztřese.

Kwasnička. Nu, jak se wám líbí. Ale

dlouho nás nenechte čekat — aby se nám políwka nepřipálila. (Odejde.)

Marjánka. Ani půl hodiny.

Wýstup 6.

Sekáček kwapně. **Předešlá.**

Sekáček. Nu, jakž je, má roztomilá přítelkyně? wyhledal jsem wám hezký domeček? jste spokojena? — co?

Marjánka. Z wenku se mi líbí, přes práh jsem ještě newešla.

Sekáček. Ale co pak je to? S hrůzou pozoruju, že nejste při swém obyčejném humoru.

Marjánka. To bych newěděla! —

Sekáček. Ne, ne — dozajista! Wy máte něco na srdci. Marjánko — matičko! nesmím to wědět?

Marjánka. Bude to slabost po cestě, a ta zas přejde.

Sekáček. To bych wám také radil, matičko! Nebo dnes musíte bejt weselá.

Marjánka. Proč pak?

Sekáček. Protože jsem také wesely. Na celém marši se mi nikde tak nelíbilo, jako práwě w tomhle hnízdečku. Je to roztomilý kouteček! Luka, háje, potok, sady — na kopečku panský zámek, zdejší sousedé nebudou také žádní lido-

jedi — na mou duši, Marjánko! já bych si tu s chuti wyhlíd místečko, kde bych mohl jedenkrát swé staré hnáty složit.

Marjánka. Udělejte to. Wy jste si mohl již dáwno odpočinout.

Sekáček. To jsem mohl — já učinil swou powinnost, a nikdo nebude starého Sekáčka zdržowat. Ale — ono to má ještě háček. Widíte, milá Marjánko — widíte — (newí jak do toho) já se bojím, že by se mi tu stejskalo.

Marjánka. Proč pak? Několik hodin ztráwíte w krásném wůkolí, několik mezi hodnými sousedy —

Sekáček. Tak? A když bude hrom bít, nebo když budou mít sousedé plny ruce se swou trampotou: tedy se budu moct doma o samotě okousat! Ne, ne! milá matko — co je mimo dům, to jsou wšecko nejisté radosti, a tím se poctiwému člowěku nepomůže, když se mu začne srdce swírat — když by si rád posteskl — když by se rád z celého srdce potěšil. — (Důwěrně se k ní přitáčeje) Matko! — Marjánko!

Marjánka. Nu, co pak chcete?

Sekáček. Nenechte mě koktat, jako hloupého kluka před kantorem. Což pak není možná, abyste mi porozuměla?

Marjánka. Ale, milý příteli —

Sekáček. Ne, ne, počkejte! Nežli mi od-

powíte, ještě si wšecko jednou rozwažte. Jsem starý chlap, to je prawda — ale mé hnáty snesou ještě wíc, nežli těch nynějších wysáklých marcipánowých panáků — no, toť wíte sama nejlíp, že jsem nebyl, co se známe, nemocen. Co se týče mého srdce — to, myslím, není také wysušená houba; swé práwo hájím, cizí ctím a malou weselost nikdy nezkazím. Mimo to — abych už wšecko powěděl — můžu se každou chwíli několika tisíci prokázat —

Marjánka. Dost toho, milý příteli! aby se nezdálo, že je potřeba takowých prostředků, abyste mě pohnul. Wždyť jsem beztoho waší dlužnicí, a wím dobře, co jste už pro mne učinil.

Sekáček. Ale milá Marjánko —!

Marjánka. Jako by to dnes bylo, widím se ještě, jak jsem před dewatenácti lety we waších rukou procitla. Na waši přímluwu podržel mě pluk u sebe, a waší pomocí stala jsem se konečně swou wlastní paní.

Sekáček. Tiše — tiše o těch starých kapitolách — já bych slyšel raději něco jiného.

Marjánka (pohledne naň a řekne pak — ruku mu podáwajíc — welmi srdečně). Zůstaňte mým přítelem!

Sekáček. Marjánko! (welmi měkce) Matičko!

Marjánka. Powinnost a láska k mému

synowi mi nedowoluje, abych wám dala jinou odpowěd.

Sekáček (mrzutě). Co pak se k němu nechowám, jako by byl také můj syn?

Marjánka. Ba ještě upřímněji nežli mnohý otec k swému wlastnímu dítěti — to wí Bůh! ale jsou jisté wěci, které mi nedowolujou, abych mu druhého otce dala. Mimo to wíte, že je Wojtěch mé jediné bohatstwí, má jediná utěcha — že bych bez něho na swětě stála jako osamělý strom na daleké poušti. Kořeny srdce mého ótočily se okolo něho tak pewně, že bych musela zahynout, kdybych se od něho odtrhla. Nechte mě tedy blízko něho, dokud wyšší mocnosti jinák neurčejí — onť je beztoho bujné hříbě a potřebuje bedliwého opatrowání; wy pak zůstaňte mým přítelem.

Sekáček. Nu, pro mne (podáwá jí ruku) — welikou naději jsem si beztoho nedělal; ale když má člowěk i sebe menší nadějičku tak do čista pochowat, je to přece wěc mrzutá. Na mou duši! Teď bych si přál, abychme stáli někde w poli před bitwou; snad by mi nějaká kulka pomohla. (Kroutí si wousy a stírá tajně slzu.)

Marjánka (s laskawou domluwou). Příteli! jaké jsou to řeči? Kdybych mohla staw swůj proměnit, byl byste dozajista wy jediný, jemuž bych ruku podala.

Sekáček. To je špatný flastr na krwawou ránu! A já si to tak pěkně myslil! Zejtra máme odpočinek — byli bychme se někde ohlídli — zde by se to roztomile zůstáwalo —

Marjánka (kwapně). Ne, ne — zde již dokonce nikdy!

Sekáček. Proč pak?

Marjánka (se lekne). Já se prozradila před časem! — Nuže tedy wězte, příteli, ale zachowejte moje slowa ještě jako tajemstwí. Nežli jste prwé přišel, chtěla jsem — hrob otce swého nawštíwit.

Sekáček. Otce? Tedy jste —

Marjánka. Zde rozená, ale jak doufám, už docela neznámá, a také tak zas odejdu.

Sekáček. Ale tak pak mi jen wyswětlete —

Marjánka. To bych musela swé tajemstwí ouplně prozradit, a to nebude můj přítel chtít, dokud to sama za potřebu neuznám. Do té doby zachowáme naši smlouwu — je-liž prawda? Přátelstwí na žiwot a na smrt — to stojí také za něco. Nu, dej sem ruku, tatínku — tak! Ty zůstaneš nejstarším šikowatelem, a já matkou regimentu. Před hořejším komendantem platějí ty dwě šarše tolik, jako bys měl kabát se zlatými wejložky a já celou řadu křížků na prsou. My wykonali swé powinnosti, a to je ta nej-

wyšší rozkoš i důstojenstwí člowěka. Wšecko ostatní je pouhý přiwěsek. — Nu, buď zdráw! (Odchází do městečka) Buď zdráw!

Sekáček (hledí chwíli před sebe). Tedy je po radosti! Nu, diwit se tomu nesmím; z naděje člowěk ještě nikdá nestloust — a mne zklamala už mnohá — sic bych nenosil ještě pořád rákosku. Nu mlč, starý, mlč! — zatneš zuby — napiješ se a pomyslíš si: Wždyť nejsi ten jediný, jemuž paní Fortuna zrak wytřela! Wšak on ti ten hořejší kwartýrmistr přec ještě nějakou komůrku na zimu twých let wykáže! (Jde do hospody.)

Wýstup 7.

Kilian se opět ze zadu přiloudá.

Už je máme na krku — ty žrouty ženských srdcí! Já se zblázním! Do našeho statku jich padlo asi mandel; já myslil, že to strachem před nimi wšecko zaleze — a zwláště to slabé ženské pokolení! Nato bych se byl o hlawu wsadil, že ani bradu newystrčí. Ale — to bych se byl hezky napálil! Naše děwečky byly s nimi nejdříw alianc. Já nemůžu tu ženskou zaslepenost ani pochopit! Co maj' ty holky na těch wojácích? Mně by se nemoh' žádný líbit. — Teď ale musím wyšpehowat, jak to u Kwasničků wypadá! Je-li tam taky něco na kwar-

týru, co by si mohlo ze ženského srdce kasárny udělat! Já se zblázním — když na to pomyslím! — Ah! tu běží taky takowý dwoubarewný lupič — a rownou cestou sem! — Kuráž, Kiliane, kuráž! Wždyť je jenom jeden! Proč pak bys mu okazowal paty? Ten tě nespolkne!

Wýstup 8.

Wojtěch. Předešlý.

Wojtěch (kwapně wystoupí). Krajane, kde je tu hospoda?

Kilian. Hospoda? (stranou) Co jsem řek? Už jde na šmejdy! Ale počkej, tobě poswitím! — Tedy hospoda? (Stawí se před Wojtěcha, aby tento hospodu spatřiti nemohl.)

Wojtěch. *Si, si* — anó! Což je to něco tak diwného?

Kilian. U nás prawej diw! My nemáme žádnou hospodu.

Wojtěch. Co že?

Kilian. My tu napájíme každý pro sebe, a nepotřebujem tedy obecní žlab. (Stranou) Tomu powěsím bulíka — jen aby mu nos neutrh'!

Wojtěch (stranou). Ten chlap je buďto blázen, nebo chce žerty wywádět. Nu, *vederemo!* Pět minut bláznowství mě nezabije.

Kilian (stranou). Ten si nabere — ale cedníkem!

Wojtěch. Tedy zde nechodíte na piwo?

Kilian. Ohó! jak pak bysme nechodili?

Wojtěch. Tak? A kam pak?

Kilian. Kam? — a musíte to wědět?

Wojtěch (zpurně). Musím.

Kilian. Do sklepa! (Po straně se mu směje a škrábe mrkwičku.)

Wojtěch. *Corpo di Bacco!* ten chlap je trulant a má mě za blázna. Nu počkej! — Slyš, příteli! wíš, co je tohle? (Okáže na swou hůl.)

Kilian (se lekne a couwá). Tohle? — to je liskowka!

Wojtěch. A wíš také, k čemu ji Pán Bůh stwořil?

Kilian. Ne — to newím!

Wojtěch. Já ti to hned ukážu, nepowíš-li mi, kde je hospoda.

Kilian (plačtiwě). Ale co pak chcete w naší hospodě? To mi wěřte, Liduška ani za to nestojí, abyste se na ni podíwal—škoda práce!

Wojtěch. Jaká Liduška?

Kilian. A mimo to jsme už jako swoji.

Wojtěch. Hahaha—*per Dio santo!* ten chlapík je žárliwý a nechce mě proto bezpochyby do hospody pustit! To je weselý kousek. — Kdo pak je ta Liduška?

Výstup 9.

Liduška wyjde a zaslechne Kiliana. **Předešli.**

Kilian (až k samému Wojtěchu se dotíraje). Oh, ani se na ni neptejte! Je hospodského dcera — ale maškara, že by ji moh' do zelí postawit, aby wrabce strašila. Křiwohubá, plačtiwoká, pajdawá, hrbatá —.

Wojtěch. A ty si ji hodláš přece wzít?

Kilian. Z outrpnosti — jen abych dobrý skutek udělal.

Liduška (udeří ho pozadu do ramena). I ty outrpný darebáku!

Kilian (se lekne). Teď jsem tomu dal!

Wojtěch. Ha, *per Dio!* co je to za *Madonnu?*

Kilian (stojí nazad mezi oběma). Jak na ni brejlí! Jakoby ji chtěl polknout!

Liduška (stranou). Pro Pána Boha! to je hoch jako panenka! (Sklopí oči.)

Kilian. Ta jde už taky na udici! Já se zblázním!

Wojtěch (stranou). Co pak se to se mnou děje? Wždyť jsem widěl už na sta holek, ale nikdy mi nebylo okolo srdce tak jako teď!

Liduška (taktéž). Já se nemůžu ani z místa hnout — a mám se přec po markytánce podíwat!

Kilian (plačky pro sebe). Já se zblázním!

Wojtěch. Aj, co! wždyť jsem woják a děwče je pewnost, o kterou se může člowěk i bez jenerála pokusit. — Dowolte, moje spanilá! jste wy ta přepodiwná Liduška? (Wezme ji za ruku.)

Kilian (přejde na stranu). Už ji má w klepetách!

Liduška. Liduška jsem; ale proč přepodiwná?

Wojtěch. Protože mi byl donešen raport o waší nelidské šerednosti — a já we wás nalezám kwětoucí růžowé poupátko, papršlek wycházejícího slunce, dennici mého žiwota — že bych tak dlouho na wás hleděl, až by se začal jenerální marš k welké armadě bubnowat.

Liduška. Může bejt, že jste řekl něco tuze hezkého — ale já wám dobře nerozuměla.

Wojtěch. A také mi neporozumíte, když mi do očí kouknete?

Kilian (žene se mezi ně). Nekoukej tam, Lidko! On tě uhrane!

Wojtěch. I ty kujóne! půjdeš swou cestou?

Kilian. Ale pane soldáte —

Wojtěch. Utíkej, *maladetto!* (zdwihne liskowku) nebo ti jich několik wlepím, že se budeš dwě neděle ošíwat.

Kilian (smělosti si dodáwaje). I na to bych se podíwal —

Wojtěch. Tedy se podíwej! (šwihne ho.)

Kilian. Ouwej! mordyři! já se zblázním! Ale počkej, rabiáte! Wšak já ti upeču woplatek! (Utíká.)

Wojtěch. Ten chlap by zasluhowal, aby ho napich' člowěk na bodák a jako netopejra na wrata přibil — wšem na wejstrahu, ježto se mezi dwě srdce derou.

Liduška. Aj, co pak jste tak ukrutný? Na toho blázna byla by takowá pokuta tuze weliká — toho zaplaší pouhé zkřiknutí.

Wojtěch. Tím wětší pokutu zasluhuje! Proti mně mohl by teď celý swět powstat, aby mě zaplašil, já se odtud nehnu ani na krok.

Liduška. Jenom až pozejtří tambor na buben uhodí.

Wojtěch. Buben odwede jen mé tělo; duše moje zůstane u wás na wěky w garnisoně.

Liduška. Kolika děwčatům jste to už řek?

Wojtěch. Ani jednomu — na mou čest!

Liduška. Já bejwám časem hrozně neweřící — prawý Tomáš.

Wojtěch. Koukněte mi do očí.

Liduška. To nedowedu.

Wojtěch. Jen to zkuste.

Liduška. U nás to není we zwyku.

Wojtěch. Tedy to začněte wy, a uhlídá-

te, jak to budou ti ostatní hned po wás dělat. Či se mě bojíte?

Liduška. No — to bych newěděla; já nejsem tak bojácná.

Wojtěch. Nu, tedy jen s chutí!

Liduška. A co když tam uwidím něco šelmowského?

Wojtěch. To patří k lásce.

Liduška. Tak? No to bych se měla přeswědčit! — Na mou wěru! Tuhle to sedí — a jaké hrozitanské šelmowstwí!

Wojtěch. Ale wedle něho sedí ještě wětší láska s wěrností! (Obejme ji.)

Wýstup 10.

Kilian. Honza a několik jiných pacholků s widlemi a hráběmi. **Předešlí.**

Kilian. Widíte ho tamhle?

Honza. Je to ten w kalhotách nebo w sukni?

Kilian. Ale troubo! co pak nosej' u wás wojáci sukně? — Teď se přichystejte! (Jde ku předu a odhání Wojtěcha.) Wša od sebe!

Wojtěch. Co to?

Kilian. Nechte nám holky na pokoji — nebo z wás naděláme masti! (Kýwá na swé pomocníky — ti se přikrádají.)

W o j t ě ch. *Corpo di Bacco!* historie začíná bejt weselá! Celá armáda proti jednomu! Ale podíwejte se, jak ty plewy rozfouknu! (obnaží šawli a začne ní šermowat) Kdo se ještě na krok přiblíží, tomu ulítne nos!

(Wšecko to couwá.)

Widíte? — tak wšecko poženu,
Ať se co chce mezi nás tu dere!
Moje ruka wšecko spere,
Wás pak dobude si za ženu!
České děwče za trochu ran stojí,
Modřiny nám její láska zhojí! —
Adio, pánowé! (odchází s Liduškou.)

K i l i a n (se obrátí na ostatní a ošklibne se po nich). Eh! — wy jste tomu dali!

W š i c k n í zůstanou w skupení blbě stát.

Opona začne již mezi posledními slowy padat.

Oddělení druhé.

Swětnice u Kwasničky.

Wýstup 1.

Marjánka. Sekáček.

Marjánka (žiwě). Nechme děti wenku, ať si hrajou a kwítí trhají, kteréž práwě okolo nich roste. Za dwakrát čtyryadwacet hodin bude bez toho po radosti — a blaze člowěku, kterýž umí okamžiku použít, že si naplete wěnců, kteréž mu pak za drahé zpomínky sloužejí. — Já jsem ráda, že mohu s wámi o samotě mluwit. Ale — tohle mračno na čele, to musíte zahnat, milý příteli, to nemůžu teď potřebowat.

Sekáček. Nu wšak ono se rozpráší — nelekejte se. Toť wíte, že neúmím twáře líčit, aby se smály, když je w srdci lamento — nu, nechme toho! Ale což pak je wám? Wyť jste celá jiná. —

Marjánka. Jsem, jsem — příteli! a to sice od té chwíle, co jsem ze hřbitowa přišla.

Sekáček. To jsem na wás pozorowal už při stole. Oči wám jenom hrály.

Marjánka. Ach, což neudělá z člowěka náděje!

Sekáček. Co pak se wám přihodilo?

Marjánka. Musím wám něco swěřit — ale doufám, že mi to we wašich očích neuškodí.

Sekáček. Což wás neznám jako swé wlastní radosti a žalosti? Moje mínění o wás nemůže se zjinačit. — Čeho se to týká?

Marjánka. Mojí minulosti. Předewším ale musím wám powědít, že jsem otcůw hrob nenašla. Třesoucíma-se nohama wešla jsem na hřbitow, a oko hledalo pahrbek — hledalo kříž, pod nímžto by drahé kosti ležely. Ale nikde ani pahrbek — ani kříž, jenž by mé toužení byl ukojil. Dychtiwě přelítnu celý hřbitow — a každým krokem zmáhá se we mně sladké tušení. Nemohuť si ani myslit, že by nebyli otci mému alespoň dřewěný křížek postawili — a jakož mi z jedné strany hlas šeptal: Otec twůj rozpadl se už w popel i se swým náhrobkem! — mluwilo cosi we mně z druhé strany: Twůj otec je dosawáde žiw.

Sekáček. Tedy jste jistě newěděla, zdali wáš otec umřel?

Marjánka. Newěděla; — já ho opustila bez jeho wědomí, a od té chwíle nedostala jsem o něm žádnou zprávu. Já si to uložila za pokání, po otci nepátrat; takéť to na počátku při našich marších ani možno nebylo, a pozděj mi prawilo swědomí, že se otec již — utrápil.

Sekáček. Nu — a co hodláte nyní učinit?

Marjánka (welmi žiwě). Můžete se ptát? Jestli mi nebe po dlouhém zkoušení číši blahé rozkoše uschránilo, myslíte, že ji nebudu chtít k ustům přiložit? Obejmout ještě otce swého a dostat jeho požehnání — pak zapomenu na minulé strasti a budu utěšeně hledět na dny budoucí!

Sekáček. A byla ste již stran té wěci na zwědách?

Marjánka. Nebyla; já se bojím ptát, abych marnou zwědawost nezbudila, kdyby otec už přece na žiwu nebyl. Proto jsem wás chtěla prosit, milý příteli, abyste wyskoumal, co mi dá útěchu — anebo co mi nowě wypuklý kwět naděje pokazí.

Sekáček. Nu — o přeptáwku nebude tak zle; jen že o wašem otci nic newím.

Marjánka. Dost na tom, když wíte, že byl zdejší učitel a že se Worlický jmenowal.

Sekáček. Waše nynější jmeno je tedy —

Marjánka. — neprawé. Já odložila wšecko, co by mne bylo mohlo prozradit.

Sekáček. Tedy Worlický a zdejší učitel! — podiwná wěc, milá matko! čím blíže wás poznáwám — tím pewněj myslím, že není možná, abychme se my dwa jednou rozešli. (Welmi přitulně) Widíš, matičko — tys učitelowa dcera, já učitelůw syn — toť bychme se k sobě hodili, jako by nás wybral!

Marjánka. Ale tatínku! — co pak už newíš, co jsme si nedáwno slíbili?

Sekáček. Ah tak! No, pardon! o mně se ta horká zimnice ještě pořád otírá; ale ty máš hned dobrou medicinu po ruce. Chloust! naleješ mi pokaždé studené wody na hlawu.

Marjánka (rozmarně). To je teď wyhlášený doktorský prostředek, tatínku! — to budeš dlouho žiw. Teď ale nezapomeň na mou prosbu.

Sekáček. To bude čerstwá pomoc. Wezmu hospodského na paškál; ten bude dozajista celou zdejší populaci znát. Abychme ale obadwa jeho raport hned z prwní ruky dostali, tedy ho sem zawolám. Co myslíš?

Marjánka. Dej jenom Bůh, abychme se dowěděli, co doufáme.

Sekáček. I dowíme se, žádná pochybnost, milá Marjánko! — a pak — (důwěrně se domlouwaje) jen si pomysli, matičko! jak by to bylo hezky — ty najdeš otce, náš Wojtěch dědečka — kdy-

bych také já tak něco našel — co? — abychme to tak jednou ranou odbyli.

Marjánka. Už zase w horké zimnici, milý (důrazně) příteli!

Sekáček. Ah tak! (narowná se a salutuje po wojensku) Služebník, paní markytánko! Já se už zase ochladil! (Jde rychle wen.)

Marjánka (sama). Poctiwá duše! ráda bych se do rukou twých na přiští plawbu žiwota odewzdala; wími, že bych byla bezpečná: ale nejde to! Najdu-li otce, přiroste k mým powinnostem mateřským i powinnost litostné dcery, abych wrchowatou mírou nahradila, co jsem tak dlouhá léta zanedbala.

Wýstup 2.

Kwasnička. Sekáček. Předešlá.

Sekáček. Nu jen pojďte, pojďte, příteli — křtít můžete až potom.

Kwasnička. Aj, aj — co pak to panu šikowateli napadá? Jáť jsem už na deset roků poctiwý wdowec.

Sekáček. Wdowcowskou poctiwost wám také žiwá duše neupírá; ale kopýwka s wodou stojí u sklepu, a já wím, co to znamená. Děkujte Pánu Bohu, že wás toho hříchu zbawím, a odpowězte mi za to na několik otázek.

Kwasnička. Co pak stojí k službám?

Sekáček. Tu mi napadlo, že jsem měl u kumpanie člowěka, který —

Kwasnička (k Marjánce). Ah, to byl bez pochyby ten?

Marjánka. Ano — ano!

Kwasnička. Nesměl bych wědět, jak mu říkali?

Sekáček. Oh, proč pak byste nesměl — říkali mu — tento! eh! (k markytánce) Jak pak mu říkali? (potají) Honem, ňáké zdejší jmeno!

Marjánka. Mně se zdá, že — Polenský?

Sekáček. Ano — ano Polenský.

Kwasnička. Ne snad koželuhowic?

Sekáček. Arci že — a jak!

Kwasnička. Podiwná wěc, že ten člowěk jaktěživ nic o té Italii nepowídá! Toť stojí za to, abychme ho dali zawolat.

Sekáček (k markytánce). Tohle by byla hezká konfrontace.

Marjánka. Toho nebude potřeba. Možná, že to nebyl koželuhowic —

Kwasnička. Tedy to bude kluk starého jircháře!

Marjánka. Bezpochyby.

Kwasnička. Ten se wíce newrátil. Já ho taky neznal — jsem tu teprwa na osmnáctý rok, ale slýchal jsem o jeho rozpustilých kouskách.

Sekáček. To je on! — ten náš byl také liškou podšitý, a wíce u profousa nežli w kasárně. Ostatně na tom nic nezáleží — mně jen tak napadlo, že nám o zdejším učiteli powídáwal —

Kwasnička. Bezpochyby jak mu kůži wyděláwal — hahaha!

Sekáček. Ano, ano — hahaha! Prosím wás, je ten wydělawač kůží ještě žiw?

Kwasnička. Ah, to se ptáte bezpochyby na bývalého kantora?

Marjánka (se lekne). Na bývalého?

Sekáček (k ní). Zwolna, zwolna, matko!

Kwasnička. Totiž na starého Worlického?

Marjánka. Ano — ano! je posud — žiw?

Kwasnička. No — žiw je, ale —

Sekáček. Co ale? jen wystřelte!

Kwasnička. S tím člowěkem se děly diwné wěci.

Marjánka. Nesmíme je wědět?

Kwasnička. I proč ne? Zde wám o nich každé dítě powí.

Marjánka. Byl prej to hodný, poctiwý muž?

Kwasnička. To byl, sic by si ho teď obec newšimla. Měl ale dceru — sedmnáctileté děwče —

Sekáček. Bezpochyby také hodnou?

Kwasnička (krčí ramena). No — já ji neznal.

Sekáček. Jak? Snad nebude chtít pomlouwat?

Marjánka (tajně a kwapně). O nechte ho mluwiti! To je má pokuta.

Sekáček. Co je s tou holkou?

Kwasnička. Jak powídám — já ji neznal. Ale moje nebožka byla u Worlických jako doma — a ta mě ujišťowala, že to bylo hodné, zachowalé děwče, učiněná dobrota, přitom jako poupě, a weselá, že bylo radost na ni kouknout.

Sekáček (usmíwawě, s pohledem na markytánku). No, to si nechám líbit.

Kwasnička. Toho času měl ale zdejší zeman syna — mladého panáčka, jak obyčejně bejwají —

Marjánka. To nepatří snad k wěci — nechtělbyste nám jen o starém učiteli powídat?

Kwasnička. Ah, dowolte, paní markytánko — bez toho wám nemohu wyswětlit, jak co starého Worlického potkalo.

Marjánka (stranou). Teď Sekáček wšecko zwí.

Sekáček (jenž se stal welmi pozorný). Owšem — owšem! jen powídejte, příteli! (k Marjánce) Moderáte — abyste se neprozradila.

)(

Kwasnička. Mladý zeman shledal také, že je učitelowic Marjánka jako poupátko — začal se k ní mít, a ona — toť wíte! sedmnáctileté holce to wždycky lichotí, když se po ní hezký, mladý člowěk blázní, nadto když je pán od stawu — i poslouchala wám tedy řeči jeho, také jim bezpochyby wěřila — a tak se konečně mezi nima něco přihodilo — nu (welmi šetrně a čepičku pošoupáwaje) člowěk o tom nerad mluwí.

(Malá přestáwka.)

Sekáček (překwapen pohledne na markytánku — a řekne pak wýznamně pro sebe). Ahá! — to jsou tedy její tajnosti!

Marjánka (tu stojí s očima sklopenýmā).

Sekáček (welmi jemně). Nu — a co se přihodilo dále?

Kwasnička. No — po čase musel Worlický wšelijaké řeči přeslejchat a holka je nemohla zapřít. Starý prej se dal do pláče — neboť holka byla jeho celé bohatstwí, a nyní se mu zdálo, že je hotowým žebrákem. W této swé bolesti běžel na starého zemana. Ten byl ale ještě — jak říkáme, muž dle starého zákona, přísný, ba skoro diwoký, a na čest domu swého držel wíce, nežli na žiwot. I myslilť na počátku zrowna, že se učitel rozumem pominul. Potom zuřil a zaklel se, že dá holku jako hanebnou swůdníci psemi wyštwat — a konečně

začal mladého wyslejchat. Když se ale nemohl panáček očistit, rozpálil se starý tak náramně, že popad' se stěny ručnici a mladého zastřelil.

Sekáček (pohledem na markytánku). Sprawedliwé nebe!

Kwasnička. To jest — abyste mi dobře rozuměli, ono se w prwním okamžení myslilo, že ho zastřelil, proto že zůstal mladý bez sebe ležet.

Marjánka (u welkém pohnutí). Nu — a?

Kwasnička. Nešťastná příhoda stala se pod wečer, a k půlnoci nabyl raněný již zase smyslů. Ručnice byla nabita ptačími broky a rána mu wjela do žeber, do ramena a — dwa, tři broky porouchaly lebku. —

Marjánka (pořád u prudkém napnutí poslouchajíc). A co se dělo potom?

Kwasnička. Na zámku hleděli arci příhodu zatajit — ačkoli o tom celé okolí wědělo — a když se mladý konečně pozdrawil, odejel odtud a zdržowal se w cizích zemích. Otec prej ho newiděl od nešťastné chwíle až na smrtelné posteli. Tu ho teprwa k sobě předpustil.

Marjánka. Tedy zemřel starý Zápolský — ?

Kwasnička. Owšem.

Marjánka. A mladý?

Kwasnička. To jest: bywalý mladý — ten je žiw a ždráw.

Marjánka. Žiw a zdráw?!

Kwasnička. Co pak se tomu tak diwíte?

Marjánka. Nic, nic! (semotam přecházejíc)

Sekáček. Ale prosím wás, kdo pak by se nediwil! Nejdříw powídáte, že ho zastřelil — a teď je najednou žiw. Totě zpropadená historie! (pro sebe) Teď wíme, co nám překáží! No, utři si hubu, starý Sekáči!

Marjánka. A co — co dělá nyní wáš zeman?

Kwasnička. I což by dělal! Jí a pije — ale wšecko, aby ho nikdo newiděl. Stal se z něho prawý nelida. Po smrti otcowě se tady usadil, za několik let se oženil — ale zas už také paní i s dcerou pochowal. W stawu manželském neměl jaksi welkého požehnání. Teď se zdržuje zde na zámku — ale skoro se žádným neobcuje. Ostatně má se domácí lid u něho dobře, a nám neklade také nic do cesty.

Marjánka (w bouři swých citů, roztržitě a — polohlasitě před sebe). Žiw! — tedy žiw!

Sekáček (chtěje honem jinou řeč zawést). Wšecko dobře — ale jak pak to wypadlo s naším učitelem? Je-liž prawda — paní markytánko?

Kwasnička. Ten ubohý brzy osiřel. Hol-

ka dostala bezpochyby strach a zmizela tu noc po nešťastné příhodě na zámku. Za několik dní našel se její šátek na břehu blízké řeky — i myslilo se tedy wůbec, že si chtěla ubohá ze zoufalstwí we hlubinách ulehčit. Alespoň se až podnes ani slowa o ní neproneslo.

Marjánka. A co pak dělá nyní starý Worlický?

(W tom je slyšeti zwenku jemný nápěw na housle hráti.)

Kwasnička. To je on!

(Malá přestáwka.)

Sekáček (potaji k markytánce). Na mou duši, to je waše zamilowaná písnička!

(Wšickni poslouchaji s oučastenstwím — nápěw nedokonči, ale přejde w diwoké běhy a pronikawé skřipnutí.)

Kwasnička. Takhle obchází teď každý deņ po městečku i po wůkolí a hraje na housle. Tohle bejwá jeho každodenní písnička. Jeho nebožka dcera prej ji tak ráda zpíwala.

Marjánka. A což nechodí už do školy?

Kwasnička. Ten? Milý Bože, co pak by tam dělal! On je teď sám pouhé dítě a potřebuje ošetření. Samou lítostí se wám nějak pomát' — a proto se musela obec o něj postarat.

Marjánka. Milosrdný Bože!

Sekáček (pro sebe). Tohle je zlořečený raport!

Marjánka. On je tedy w bídě a nouzi postawen!

Kwasnička. Ah, to není! On má swé zaopatření — a konečně, co pak takowý člowěk také potřebuje? Krom swých houslí nezná už božího swěta —

Marjánka. Arci, arci! — ale — nemohli bychme ho widět, pane hospodský?

Kwasnička. I proč pak ne? On bejwá u mne skoro každý den. Počkejte, podíwám se na ulici. Možná, že tam někde dětem pohádky wyprawuje.

Marjánka. Ten ubohý!

Kwasnička. I proč pak? to mu dělá radost — a žiwá duše mu při tom neublíží. (K Sekáčkowi potají) W markytánce bych byl jaktěžiw tak měké srdce nehledal! Ta osoba dělá, jakoby to byl její wlastní otec.

Sekáček. I toť wíte — ženská —

Kwasnička. — je outrpnější nežli muž? chcete říct. Inu jak se wydaří; ale mnohá zamkne nuzákowi dwéře před nosem, a když se jí rozstůně mupslík, dá se do pláče. — (Odejde.)

(Malá přestáwka.)

Marjánka (semotam přechází).

Sekáček (ji pozoruje s welikým soucitem — a hledí jakousi wážnost do řečí a chowání swého wložiti).

Marjánka (zastawí se před ním a ptá se poněkud skličeně). Co si o mně pomyslíte, příteli?

Sekáček. Já — paní zemanko?

Marjánka. Jak? Chcete si ze mne při mé bolesti ještě hořký posměch dělat?

Sekáček. Pardon — milostpaní! žádný posměch. Doufám, že je pan zeman tak poctiwá duše, jako obyčejný šikowatel — a že bude tedy wědět, co má dělat — jako by to wěděl starý Sekáček.

Marjánka. Snad si nemyslíte —

Sekáček. Že se k swému práwu přihlásíte? Ano, to si myslím — to je waše powinnost. Třebas chtělo srdce ženy we wás mlčet — nesmí to srdce matky učinit; beztoho wás jenom tato starost tak dlouhá léta při jistých nadějích zdržowala. Či že ne?

Marjánka. Ano — dílem máte prawdu — ačkoli jsem se nikdy nenadála, že Wojtěchowa otce naleznu. Mělať jsem ho za mrtwého. Jenom jakési temné doufání, že to můj syn jednou tak daleko přiwede, že by se mohl se ctí k rodu swému hlásiti — to jedině mě zdržowalo, že jsem mu jiného otce nedala. Odpustíte mi?

Sekáček. Oh, prosím — wždyť já rozumím.

Marjánka. Ale nyní, když to se wšecko

tak neočekáwaně změnilo — nyní padám do nesnází, a newím, co počít.

Sekáček. Swou powinnost — kteráž wám přikazuje, abyste pro sebe i pro syna swého swaté práwo hájila.

Marjánka. A což kdyby je nechtěl Zápolský uznat? Měla bych ještě tu hanbu na sebe uwalit?

Sekáček. I toť by do toho musel hrom —! S dowolením, paní zemanko — to jsou daremné strašáky. Wáš nejmilejší musí radostí do stropu wyskočit, když takowého syna dostane — sic bych za něj ani špetku prachu nedal. Ostatně — musíte arci podle minulých let sama nejlíp wědět, jak wás asi přiwítá.

Marjánka. Oh, milý příteli! mezi tím časem staly se s námi weliké proměny. Owšem — jako blažené sedmnáctileté děwče doufala bych nyní to nejlepší; neboť až podnes bych na to umřela, že bylo srdce jeho šlechetné — ale což pak jste neslyšel, co se z něho stalo?

Sekáček. Nu, je-li w skutku takowý podiwín, jak nám ho náš hospodář wymalowal — pardon, že se opowažuju: tedy bysi měl štěstí přát, že se k němu srdce hlásí, které ho může wyhojit.

Marjánka. Ale smí se on k tomu srdci hlásit? powažte — já sprostá markytánka —

Sekáček. Co markytánka? Když se srdce k srdci hlásí, tu nehledí, jaký kabát oblíká nebo jakou sukni nosí. Ostatně je markytánka tak ctihodná jako paní w hedbáwných salupách a časem trochu wíc. Kdo by o tom pochybowal, toho naprawím rákoskou, že dostane hned jiné myšlénky.

Marjánka. Ale, milý příteli —

Sekáček. Weliká čest pro mne, že mě paní zemanka ještě swým přítelem nazýwá — ale —

Marjánka. Sekáčku, wy mě rozhněwáte!

Sekáček. To bych se raděj wyfackowal — ale co je prawda, to je prawda: waše čest je čest celého regimentu, a kdyby měl pan zeman nějaké pochybnosti, musí s námi na kordy. S plukowníkem začne, a nežli přijde na posledního tambora, dostane dozajista kus rozumu. Zkrátka, paní Marjánko — (plácne se přes usta) — trulante! — Pardon, milostpaní, zejtra časně ráno půjdeme na zámek a do wečera je wšecko w pořádku. (Salutuje a jde.)

(W tom znějí wenku zas housle Worlického.)

Marjánka. Ha, můj otec!

Sekáček (se wrací). Šlaku, na toho jsme zapomněli!

Marjánka. Ještě se nemohu prozradit, aby se tajemství neproneslo, dokud sama se Zápolským nepojednám. Hleďte ho mít zatím na starosti!

Wýstup 3.

Wojtěch, pak **Worlický** (w tmawém starokrojním fraku, černých krátkých nohawicích, w šediwých punčochách a střewicích, hlawu jako mléko bílou, bradu bílými wousy zarostlou, na krku černý šátek, w ruce housle). **Předešlí.**

Wojtěch (prostrčí hlawu dweřmi). Matinko! já si udělal zase roztomilou známost!

Marjánka. Wždyť jsi mi to už powídal; ale já tě musím ještě napomenout —

Wojtěch. Ah, ty myslíš *signorellu* Lidušku? Ne, ne, tenkrát je to něco jiného — (otwíraje do kořan) Nu, jen pojďte, pojďte, starečku! Zde budou rádi waši písničku poslouchat. (Wystoupí s Worlickým, wede ho zwolna ku předu a mezi tím mluwí) — Podíwej se, matinko! Práwě sedím se swou nastáwající wenku pod stromem — já ti to powídám jen tak mimo, abysi wěděla, kde jsem swé srdce ztratil — tu přijde tenhle stareček a hraje — co by si řekla? Twou zamilowanou písničku!

Marjánka (jewí swé pohnutí přiměřenou hrou). Milosrdný Bože, tato proměna!

Wojtěch. Já si myslil: Toho musí matinka slyšet — tu mi to powídá i hospodský, a proto ti ho přiwádím.

Marjánka (citem přemožená běží k otci, uchopí ruku jeho a líbá ji).

Sekáček (se poněkud lekne).

Wojtěch (se diwí).

Worlický (jí hledí chwilku příwětiwě do twáří, pak řekne jemně dětinsky). Dobrý wečer, chcete se učit na housle?

Wojtěch (k Sekáčkowi). Co pak to matce napadá?

Sekáček. Mlč! Bezpochyby si zpomněla na swého otce — on byl také tak starý.

Marjánka. Jak se máte, milý — příteli?

Worlický. Dobře! Mam hodnou dcerušku — a ta mě ošetřuje jako swé poupátko. Neznáte ji? No počkejte! Ona jela wčera k princezně na skleněný kopec a něco mi přiweze.

Marjánka. On mě nezná! — a milujete ji?

Worlický. Což nejsem ještě žiw? a nemiluje skřiwan teplé powětří, a pstruh bystrou wodu, a jelen zelenou hustinu? Chcete-li, já wám kus lásky prodám.

Marjánka. O Bože! — A nestejská se wám po waši dcerušce?

Worlický (wrtí hlawou — pak s ní popojde ku předu). Já to nesmím říct — tam ti by se mi wy-

smáli. Swět newí, co to je, když se starému srdci stejská. Ale když wyjde prwní hwězdička, tu se posadím na zahradu, kde jsme spolu sedali, a začnu pěkně tiše: Powěz mi, hwězdičko, co dělá mé dítě? Pozdrawuj mi je a řekni mu, aby se brzo wrátilo. A hwězdička se usměje (tajně k ní a radostně) a slibuje mi, že se wrátí.

Marjánka. Tedy si děláte naději, že swou dceru ještě uwidíte?

Worlický. Já ji widím každý den; ale jiným se neokazuje.

Marjánka. A znáte ji?

Worlický. Já ji znám, ale ona se nechce ke mně znát. Já jí hraju ty nejpěknější písničky; ale ona nechce se mnou zpíwat. (prosebně ruce spínaje) O zpíwej! — zpíwej!

Sekáček. I zazpíwejte mu tedy něco —

Marjánka (náhlou myšlénkou roznícená). Ano, ano, zazpíwám! (Zpíwá:)

Matička ztratila děťátko,
Rukama lomí —

Worlický (hned při prwním zwuku sebou trhne). Ha! slyšíte ji? slyšíte ji? to je ona! Zejtra přijede!

Marjánka.

Matička ztratila děťátko,
Rukama lomí a pláče.
Kde jsi, ach, uwadlo poupátko?
Kam jsi, ach zalítlo ptáče?

Worlický (poslouchal s rukama sepnutýma). O jen dále — dále — to je moje ukolíbawka — já hezky usnu — (Níží se před ní na kolena — přemožen citem počne ale klesati.)

Marjánka (pochytí ho w náruč). O můj drahý —

Sekáček. Wždyť omdlíwá —!

Marjánka. O nechte ho — nechte ho! To je slabost nešťastného stáří a sklíčeného srdce.

Wojtěch. Ubohý stareček!

Marjánka. O cti ho — cti ho! Tak wypadal twůj děd!

Wojtěch (wedle něho klekne a líbá mu ruku).

Opona mezi tím padá.

Oddělení třetí.

Nejbližší okolí před zámkem, do něhož wchod wzádu widěti. Swítání. Když se wyhrne opona, je slyšeti hru Worlického, a sice tu samou píseň, kterou se druhé jednání ukončilo — na počátku blíž — pak dál a diwoce.
Po chwíli.

Wýstup 1.

Jelínek. Zajíček. Koděra. Polenáč. Wíce mysliwců a wenkowského lidu s holemi.

Jelínek. Slyšeli jste ho? Starý kohout nám prorokuje štěstí!

Zajíček. Inu, milejší mi je přece, nežli stará baba.

Koděra. Mně se zdá, že přicházíme tuze časně. Na zámku to ještě wšecko spí.

Jelínek. Wšak my je zbudíme. Mysliwcowo štěstí kwěte po ránu, a kdo neumí časně wstáwat, ať se neučí ani nabíjet.

Polenáč. Já jsem jen žádostiw, jak bude při tom dnešním honu náš baron wypadat.

Zajíček. Jak by wypadal! Jako člowěk, když má plnou hubu šłowíku — to můžeš po tmě nachmatat.

Koděra. Ona mu bude ta celá náwštěwa pánů oficírů jako sůl w očích.

Jelínek. A co je nám konečně do toho? My to nezjinačíme, a proto bude dnes přece hon. Raděj si zazpíwáme — ať nás druzí slyšejí a honem se chystají.

Sbor.

Wzhůru, jonáci,
Do pole wen!
Hwězda umírá,
Budí se den!
Chopte se pušky,
Měřte a palte,
Jeleny, kance
W tráwu powalte:
Wzhůru, jonáci — honba wolá!
Lowcowa rozkoš: Hója, holá!

Pějte, jonáci:
Zdráw budiž low!
Zdráwy palouky,
Hájowý krow!
Nech duše prahne
W blízku, po dáli;
Na ranní rose
Zajde, co pálí.
Pějte, jonáci — honba wolá!
Honba je rozkoš: Hója, holá!

(Wšichni jdou do zámku.)

Wýstup 2.

Wojtěch se wede s **Liduškou.** Později widěti **Kiliana.**

Liduška. Ne, ne — dále ani kroku! Nyčko mě pusťte! Já musím bejt doma, nežli mě pantáta pohřeší. Ten by mi dáwal!

Wojtěch. Ať se opowáží! On si to musí za čest pokládat, že má dceru, která se mně zalíbila!

Liduška. Newím, newím! Otcowé prej nemíwají wždycky radost, když ji mají mladí pánowé. A mimo to — pomyslete, jestli mě někdo ze sousedů widěl — já ani newím, kam jsem hlawu dala.

Wojtěch. Jak? Je wám toho líto, že jste mě wyprowodila?

Liduška. No — to ne —

Wojtěch. Ale netěší wás to?

Liduška. I což — ono by mne to těšilo; ale —

Wojtěch. Či je to zapowězíno?

Liduška. To just není; ale —

Wojtěch. Co tedy?

Liduška (stydliwě). Ono se to nesluší.

Kilian (se wzadu okáže — pak se ukryje za křowí a číhá).

Wojtěch. Ach, moje zlatá, ono se na

swětě mnoho neslıší a přec se to děje — a je to něco horšího, nežli když hezounké děwče za pěkného jitra s mladým hochem kousek cesty jde, kde ji celý boží swět widět může. A kdybych neměl dělat, co mě těší a co není zapowězíno — jen proto, že se to před očima několika copatých dušiček nesluší: toť by celý žiwot ani za to nestál, aby se člowěk narodil.

Liduška. Ale prosím wás — wždyť je žiwot mladého wojáka přece něco jiného, nežli žiwot mladého děwčete!

Wojtěch. To je prawda, moje moudrá hlawičko! ale wojákowa čest je taky lechtiwá, a jen ať se někdo opowáží a škaredé oko na wás udělá! *Corpo di Bacco!* tomu zatancuje moje liskowka zatrápenou kalamajku na zádech!

Liduška (stranou). Ne — to je diwoký člowěk! — ale hodný a dobrý jako kůře.

Wojtěch. Ostatně — (lichotiwě) co pak je wám teď do toho, jak tu na wás lidé koukají? Nejsem já tu? Nekoukám já po wás? — a potom pomyslete — wždyť jste wykonala skutek křesťanské lásky, že jste mě wyprowodila. Či nehledali jsme nešťastného starce, který nám dnes w noci uklouz?

Liduška. Hledat jsme ho měli — to je prawda —

Wojtěch. Že jsme ho nenašli — za to ne-

můžem; a že nás cesta až sem k zámku přiwedla, kamžto já se teď k rannímu raportu podíwat musím, protože naši páni na celý den odejdou — za to taky nemůžem.

Liduška. Za to ale můžem, že tu tak dlouho pro nic za nic stojíme. Wy jste mohl bejt už dáwno w zámku, a —

Wojtěch (laskawě). Co pak jsem wás už omrzel?

Liduška (s milostnou wýčitkou). Ale taky jste mohl bejt už nazpátek — a zas u nás!

Wojtěch (kwapně ji obejme). S Bohem, s Bohem — *mia cara!* za deset minut jsem zas u wás! (Letí do zámku.)

Liduška (zhluboka si oddechne). Ale to je střelený! kdyby ho byl tak někdo widěl! Nyčko musím honem domů. (Chce odejít.)

Wýstup 3.

Kilian. Předešlá.

Kilian (se byl zatím přikradl a wstoupí teď Lidušce do cesty). Tak? tedy s wojáky po šírém poli běhat? Hezké chowání! Já se zblázním!

Liduška (stranou). Pro pána krále, ten bude wyzwáněť — já ho musím zastrašit. — (Hlasitě) Co ti napadá?

Kilian. Mně jaktěžiwo nic nenapadlo —

ale taky tobě nemělo dnes ráno nic napadnout! S wojákem chodit! Styděla bych se!

Liduška. Já mu okázala cestu do zámku.

Kilian. To si mohl mne wzít — já znám cesty líp, nežli ty.

Liduška (s ousměchem). On to snad newí.

Kilian. Oh, jen se směj! Wšak já wím, jakou cestu jsi mu okazowala.

Liduška. Co wíš, ty hloupý wšetečko?

Kilian. Oh jen se nedurdi! Já číhal celou noc u wašeho domu.

Liduška. Zblázníl jsi se?

Kilian. Ještě ne — ale ono to přijde.

Liduška. Co pak jsi tam tedy chtěl?

Kilian. Widět jsem chtěl, nebudeš-li s panem kaprálem někde we tmě stát — nebo nenapadne-li mu, aby o půl noci na twé okýnko zaťukal.

Liduška. I ty bohaprázdný špehoune! A co jsi tedy widěl?

Kilian. Po půl noci začalo se okno otwírat —

Liduška. I ty lháři!

Kilian. To nebylo u twé komůrky — to bylo w sednici, kde waše wojačka spí — a z okna se škrábal člowěk. Já zatínal už pěstě a otwírám hubu.

Liduška. Nu — — a kdo to byl?

Kilian. Hanba powídat! Náš bláznivej učitel. Já stál jako sloup.

Liduška. Co je při tom tak diwného? On byl pod wečer u nás, tam mu přišlo nanic — paní markytanka měla s ním outrpnost a nechala ho u sebe.

Kilian. Pěkná historie! Takowej scwrklej košťál! Já bych mu byl s chutí něco řek; on ale pelowal, jakoby mu hlawu zapálil.

Liduška. A my ho teď ráno hledali — chceš-li co wědět! Proto jsem wyšla tak časně z domu.

Kilian. I jdi a nemaluj! Wy jste ho hledali — ale ne! Kdybyste byli přes něj brkli, nebyli byste ho widěli — o, wšak já dáwal dobře pozor!

Liduška. A já ti powídám, že jsi byl slepý jako krtek! A nebudeš-li hubu držet, tedy to řeknu desátníkowi, a ten ti zas ukáže, proč Pán Bůh liskowku stwořil.

Kilian (se ošiwá). Buď tak dobrá! Já se zblázním.

Liduška. Proč se tedy pleteš do wěcí, po kterých ti nic není?

Kilian (žalostně). Ale co pak nejsem twůj amant?

Liduška. Ty? — ani mi nepřipomínej, sic mi napadne, že máš od wčerejška u mne

wroubek — ty amante z milosrdenstwí! (Podepře si boky) Kdo je křiwohubý?

Kilian (couwaje). Já myslil tu druhou —

Liduška. Kdo je kolozubý? kdo je hrbatý? já řku! Ty a nebo já?

Kilian. Já —já— to wíš!

Liduška. Tedy si to pamatuj! A řekneš-li někomu jenom slowa — tedy se těš! Liskowkou ti dám odpowěď napsat a wšechny holky z celého městečka nawedu, aby ti oči wyškrábaly, jestli se na kterou podíwáš. Já tě naučím abysi nehasil, co tě nepálí — ty — strašidlo! (Odběhne.)

Kilian. Já se zbláznim! — Ale ne hned — dřiw se pomstím — ano! oh wšak já něco wywedu! Teď poběhnu na zámek, a počíhám si na toho kaprálka; ano, to udělám! a nehnu se mu z krku, aby nemoh' nic beze mne udělat — a kdyby mně třeba utlouk. Nešt! jen když se pomstím! (Běží do zámku.)

(Nyni počne zas na blizku hra Worlického, ale jen krátce, pak)

Wýstup 4.

Worlický (přijde po hře a pozorně poslouchá). Ahá, už wyzwánějí! — teď sypou kwítí — hehe! moje děťátko jede — už je tady! Dobré poledne

wespolek! — kde pak jsi byla tak dlouho, zlatá děwečko? Mně se už stejskalo — a sousedé začali mluwit — (upadaje do myšlének) že blázním. Ale já newím, co to bylo! Něco se mi zdálo — něco diwného: jako bych tě byl dlouho hledal; ale — — hahaha! nyčko jsem tě nalezl! Nyčko ti wystawím zlatou chaloupku — a tam budem spolu sedáwat a zpíwat; ale nepowídej to žádnému. Já mám welký poklad — haha! dnes ho ještě doplním. Poslouchej, teď přichází můj pomocník! pojď, pojď — já ti dám swáteční šaty, aby ses mu zalíbila! (Přikrčí se ke křowí.)

Wýstup 5.

Zápolský w oděwu mysliweckém s loweckým nožem po boku, bledý, zasmušilý, přichází ze zámku.
Předešlý.

Zápolský. Proklaté ubytowání — i s tím pošetilým způsobem omrzelé hostinnosti! — Jako by nemohl pluk jinou krajinou táhnout — a nebo aspoň mého zámku ušetřit. To přec může celý swět už wědět, že nechci ani žiwou duši okolo sebe mít! — mně je celý swět jako trní w srdci — a dnes mám ještě laskawého hostitele dělat.

Worlický (se pomalu přibliží). Dobrý wečer, pane ženichu!

Zápolský (se utrhne). Co to? — Ah, jsi ty to, starý?

Worlický. Slyšel jsi už? Dnes bude muzika. Swíčky hořejí, klekátko je prostřeno a newěsta se oblíká.

Zápolský (wyndá ze sáčku peníze). Tu máš, tu máš — a dej mi dnes pokoj!

Worlický. To je málo za duši — dej wíc!

Zápolský (hodí mu sáček do ruky a wrací se k zámku).

Worlický (mu nadběhne). Stůj, falešný kupče! to je proti naši smlouwě.

Zápolský. Přijď po druhé!

Worlický (se ho chopí). Dej sem wíc — dej sem krew ze srdce swého — abych mohl bohatou swatbu wystrojit!

Zápolský. Zpátky! — a nepopouzej mě, starý — blázne! (Jde dál.)

Worlický (ho chytne za prsa). Tys mi strhnul z beder knížecí plášť a wyhodils mě nahého na trnatou cestu žiwota. Nawrať mi zlatý kwět stáří mého —

Wýstup 6.

Wojtěch kwapí ze zámku. **Předešlí.**

Zápolský (odmrští Worlického). Ha nesmyslný trapiči!

Worlický (se potáceje). Pomoz, dítě — pomoz!

Wojtěch. *Maladetto!* Kdo se opowažuje s tímto ubohým starcem tak nakládat?

Zápolský. Žiwé blesky! co pak se dnes wšichni blázni ze řetězu utrhli?

Worlický (se mezi tím sebere, a začne stranou pokojně sáček přehlížet a peníze počítat).

Wojtěch. Sám takowý, pane! a pro sebe si wyprosím uctu! Ještě jednou se wás ptám, jak se můžete opowážit, tohoto starce —

Zápolský. Držel bych hubu, panáčku! ať se nedostane do želez!

Wojtěch. S tebou tam, ničemo! neznáš-li pro swé chowání lepší omluwu a neumíš-li s wojákem zdwořileji rozpráwět!

Wýstup 7.

W tom wyběhne **Kilian** ze zámku, a zhlídne, co se děje napřed mezi **Předešlými.**

Zápolský. Ha, opowážliwý kluku! (Sáhne po loweckém noži.)

Wojtěch. Ruku pryč — a slowo nazpátek!

Zápolský. S tebou pryč (wytrhne nůž z pošwy) — uslyším-li ještě slowo —

Wojtěch (wytrhne šawli). Tedy slyš něco jiného! (Wyrazí mu lowecký nůž a tne ho do ruky.)

Kilian. Mordýři! zlodějowé! pomozte! (Kyne do zámku a přiběhne pak se zámeckou čeledí, myslíwci a honci.)

Zápolský (pustiw zbraň chytne se za ruku). Ha, zlořečený kluku!

Wojtěch (se ohlíží kwapně po Worlickém). Kde jsi, starečku? Počkej!

Worlický (pořád jen se swými penězi se obíraje, s úsměwawou twáří práwě odchází).

Kilian (k myslíwcům, na Wojtěcha okazuje). Lapněte ho!

Myslíwci (ho pozadu přepadnou a zbawí zbraně; jiní přiskočejí k Zápolskému).

Kilian. Držte ho!

Zápolský. Pryč s ním na zámek, a do wrátnice. Desaterou mírou musí mi každou krůpěj krwe nahradit! — Ohlídněte se po lékaři — běžte! (Jde od dwou služebníků podporowán do zámku.)

Třetí (běží napřed).

Wojtěch. (bolestně). *Ah Dio santo!* moje ubohá matka!

)(

Koděra. Na to měl panáček dříwe pomyslit.

Jelínek. Po ráně je těžko kulku zachytit.

Wojtěch. Dobře tak, wy jste slawní mudrci! Jenom nedělejte ze sebe honící psy a ze mne uštwaného zajíce. Pusťte mne!

Zajíček. Pomálu s tou flintou!

Kilian. Držte ho!

Wojtěch. Nešlapejte si na rozum! Či myslíte, že newím, co jsem zasloužil? Jsem ale muž a woják, a budu také dle toho swou pokutu snášet!

Jelínek. No, ulewit pánowi můžeme; wšak on proto neuklouzne. (Pustějí ho z rukou, wezmou ho mezi sebe a wedou do zámku.)

Kilian (mne si ruce). Tohle stojí za groš! Teď může pan liskowák chodit na šmejdy, kam se mu líbí — hehehe! — teď mu to dowolím. Wšak ona mu přejde choutka. — Teď se ještě podíwám, začínaj-li už dělat šibenici — a pak honem do městečka a nowinu roznášet! Liduška bude koukat, až jí to tak podám, jako lžíci lebarbory! Inu, proč si nedala říct! Já jsem takto člowěk, že může na mně polena štípat, ale když mi pukne žluč: to jsem prawej špalek! (Jde do zámku.)

Wýstup 8.

Marjánka.

Tu jsem! — Ještě několik okamžení a uzel praskne, jehož nitky jsem tak dlouho skrýwala. — Mám tedy swé dítě ze stínu jeho nynějšího stawu wywést? — ze stínu, w němžto je spokojeno — a tlačit se s ním k záři, kde snad tohoto nejdražšího pokladu pozbude? Já pro swou osobu složila již dáwno wšechny náděje do hrobu, a nechci žádné kwěty její wíce pěstowat! Ale mám je i dítěti swému pokazit?

Wýstup 9.

Kilian. Předešlá.

Kilian. Aha počkej! Tuhle je ta wojačka! Ta snad ještě nic newí — s tou začnu hned manébr. — *Serbus*, paní — tento —

Marjánka. Co dobrého?

Kilian. Neznáte žádného wojáčka — má dwě oči, mezi nima nôs a po straně liskowku. Wčera odpoledne wězel pořád w hospodě.

Marjánka. Mladý desátník?

Kilian. Ano, ano! ten samej.

Marjánka. Co s ním?

Kilian. Že se wám dáwá pěkně poroučet.

Marjánka. Kde pak je?

Kilian. Sed si do chládku.

Marjánka. Jak to?

Kilian (mne si ruce). Já jsem jen rád, že nám letos proutí tak hezky wyrostlo.

Marjánka. Jaké jsou to řeči?

Kilian. Na zámku powídaj', že ho wáš pan obršt ještě dnes do uličky pošle.

Marjánka. Člowěče! o kom to mluwíš?

Kilian. O té čamrdě, co je tak obšitá, že wypadá jako malý kaprál. Widíte — tuhle se to stalo! Tuhle stál náš pan zeman — tu ten wáš knoflík s liskowkou — tuhle wytáh' náš pán swůj mysliwecký zaraz, tuhle pan desátník swou šawli —

Marjánka (se lekne). Co že prawítě?

Kilian. Tuhle se začali sekat — a tuhle ho chňapli. Teď sedí hezky za mřížemi — a páni officíři dowáděj, protože jim honbu pokazil.

Marjánka. Sprawedliwý Bože! co se to přihodilo? (Běží do zámku.)

Kilian (s potměšilou radostí). Ahá! jednu jsem už ťal, a jinejm toho dám ještě wíc. Oh, ať si jen se mnou někdo něco začne! — tomu wypálím rybník, že ho to po čertech omrzí. Tu wojanskou čamrdu jsem odbyl — nyčko půjdu k Lidušce a trochu jí zatopím. Ta se bude asi škrábat! Teď zůstane na holičkách, a ještě se woblízne, když ji budu chtít! Oh, já mám za ušima, hehehe! (Odejde.)

Proměna.

Pokoj w zámku.

Wýstup 10.

Marjánka. Štěpán.

Štěpán. Ale já wás nemohu k panu zemanowi pustit.

Marjánka (odhodlaně). A já wám powídám, že s ním musím mluwit.

Stěpán. On nechce ani žiwou duši widět — dal také wšechny pány officíry odbejt; nerku-li tedy, že by —

Marjánka. — pouhou markytánku předpustil? Nestarejte se, příteli! Já s ním budu mluwit.

Štěpán. Snad nebudete chtít přes moc —?

Marjánka. Ano, to budu! A nebo je — (starostliwě) pan zeman tak těžce poraněn, že nemůže čtwrt hodiny s člowěkem promluwit, kterýž mu důležitější léky přináší, nežli snad lékařowé celého swěta?

Štěpán. To není —

Marjánka. Tedy mě opowězte.

Štěpán. Nu s Pánem Bohem! já se o to pokusím. (Wejde do postranních dweří.)

Marjánka (sama). Konečně jsi tady, chwíle rozhodná! Co asi chowáš w lůně swém? O pojď, pojď — a rozhrni záclony swé, ať už wím, co mi příští hodina přinese. — Nikdo nepřichází! (Nepokojně sem tam přechází) Měl-by se zpečowat?

Wýstup 11.

Štěpán otewře dwéře. **Zápolský** wejde newrle, ruku nese w klíčce. **Předešlá.**

Marjánka (stranou). Welký Bože! To je on? S tím se stala welká proměna!

Zápolský (k Štěpánowi, jenžto sesli přináší). Je to — (hodí hlawou po markytánce)

Štěpán (pokyne).

Zápolský. Co se líbí? Zkrátka. Já nemám času ani chuti. (Sedne a skoro si jí ani newšímá.)

Marjánka. Ráda bych s panem zemanem čtwrt hodiny o samotě —

Zápolský (pokyne Štěpánowi — ten odejde).

Marjánka. Já jsem markytánka pluku, kterýž tu od wčerejška na odpočínku leží.

Zápolský. Dále.

Marjánka. Osměluju se podotknout, že

mám obzwláštní důwěru u celého pluku — a protož také prosím, aby mi pan zeman laskawé ucho naklonil.

Zápolský (newrle). Co chcete?

Marjánka (stísněná). Jak slyším, měl dnes ráno mladý desátník našeho pluku neštěstí s panem zemanem —

Zápolský. Měl, měl!

Marjánka. Je to mladík trochu ohniwý, protože byl pod sluncem Wlaským wychowán, až posud ale zachowalý; bojím se tedy, aby dnešní příhoda mrzuté následky pro něj neměla.

Zápolský. Zlé bude mít!

Marjánka. Já chtěla práwě k němu; wězník se ale wymlouwal, že má přísné rozkazy — já se tedy odhodlala, uchýlit se k panu zemanu, abych se dowěděla, co se wlastně stalo.

Zápolský. To se dowíte při wyšetřowání.

Marjánka (určitě). Ne, ne — tak dlouho nesmím ani já, ani wy čekat! — (prosebně) O zjewte mi, pane zemane! co se to mezi wámi stalo?

Zápolský. Jakým práwem se na to ptáte?

Marjánka. Práwem nejsilnějšího ouwazku! Já jsem — nešťastného mladíka wychowala.

Zápolský. Ah tak! Tedy mateřská láska —

Marjánka. Něco takowého — může-li to mou otázku ospravedlnit. (Dotírawěji) Co se stalo, milost pane! Wáš lid mi řekl, že bylo té chwíle blízko wás zdejšího býwalého učitele widět.

Zápolský. To bylo. On sám podal k celé případnosti příčinu.

Marjánka. Ten ubohý starec?

Zápolský. Starec je blázen a obtěžowal mě žebrotou, jakož welmi často činíwá. Já mu něco poskytnul — — on byl dotírawější. Já ho odbejwal, on se dal do křiku. Tu přiběhl wáš wychowanec — začal se ho ujímat, a sice tak opowážliwým způsobem, že mě konečně obnaženou šawlí poranil.

Marjánka. Swrchowaný Bože! a to k wůli nešťastnému starci? O pak musíte tím spíše prominout!

Zápolský. Jak?

Marjánka. Wšecko se wám wyswětlí! O nemeškejte a pospěšte k plukowníkowi, aby ho propustil.

Zápolský. Pozbyla jste rozumu?

Marjánka (prosebně). Co pak je tak těžko odpouštět?

Zápolský. Snad bych se měl dát pod šírým nebem také zawraždit, a zlosynu se ještě poděkowat?

Marjánka. Uwězněný mladík není žádný zlosyn — a wy mu — musíte odpustit.

Zápolský. Wy jste žertowná osoba!

Marjánka. Já wás o to prosím — jmenem osoby, kterou jste — swou blažeností nazýwal.

Zápolský (zasmušile). Co wíte wy o mé blaženosti?

Marjánka. Jmenem — Marie Worlické!

Zápolský (kwapně se wzchopí). Jak? (Hledí jí upnutě do twáří.)

Marjánka (mu hledí přímo do očí — po malé přestáwce — bolestně pro sebe). On mě nezná! A žádný zwuk srdce mu nezwěstuje mou přítomnost.

Zápolský. Co wíte wy o Marii?

Marjánka. Ona byla — mou přítelkyní.

Zápolský. Jste zdejší?

Marjánka. Nejsem. Já ji poznala u našeho pluku.

Zápolský. Jak je to možná? Wždyť zahynula wé wlnách naší řeky.

Marjánka. To není prawda. Po nešťastné příhodě mezi wámi a panem otcem, která se hned jako oheň po městečku rozlítla, zděsila se Marie tak, jako by ji měla podobná nehoda potkati. W zoufanliwé zmatenosti sebrala kwapně uzlík swých wěcí a pustila se před samou nocí do šírého pole. Běželať celou noc, jakoby ji

plamenné metly šlohaly; ráno se octnula w neznámé krajině. Sotwa že se občerstwila owocem, chwátala celý den dále, newešla ani pod lidskou střechu, necítila bolest krwácejících nohou, až říkaje we mdlobách wedle cesty sklesla. Když přišla k sobě, byla obklopena lidem našeho pluku, jenž byl práwě na pochodě do Wlach. Outrpné wojsko jí popřálo místa na woze — a stará markytánka, moje matka ji přijala k sobě. Od té chwíle zůstala mezi námi, a nalezla jisté outočiště.

Zápolský (napnutě). A — je nyní?

Marjánka (zpytawě naň pohlížejíc). Záleží wám na tom? — Žije snad ještě památka její w srdci wašem?

Zápolský (uchwácen sladkým zpomněním). Oh, já ji posud widím tu hrawou duši panenskou — to jemné kwítí, jímžto každý wětřík líbě zahrávál! A když mi teď nejtemnější mračno duši zastírá: obrací se oko dychtiwě po jejím obrazu a šálí se tak diwně, že ji widí k sobě wcházeti w té podobě, jakož byla, když ji widělo ponejprw.

Marjánka. Ach pane — od té chwíle setřel čas lesklou barwu z jejího obrazu!

Zápolský. Ne, ne — to neučinil! toho se nesměl čas dotknouti! Ona se musí až posud tak neporušeně lesknouti, jak žije w mysli mé — a duše moje zachwěla by se hrůzou, kdybych

ji měl potkat w jiné podobě — toho se nechci ani dočkati — (trudomyslně) bylať by to zráda nad mou nejkrásnější útěchou!

Marjánka (po tuhém, ale tichém boji). Nebojte se toho, pane zemane! Obraz mysli waši se nezkazí! (Bystře na něj hledíc) Marie odešla na wěčnost!

Zápolský (si zastře rukou twáře).

(Malá přestáwka.)

Marjánka. Co by zde byla také dělala — kdežto dle zdání swého žádný domow neměla, kde byla odtržena od srdce otcowského a od toho — w němžto swé pozemské blaho nalezla.

Zápolský (temně). Odtržena byla od něho — ale místo po ní zůstalo w něm prázné a je pusté dosawad — a památka její stojí přede mnou jako wěčně zářící hwězda, a oswěcuje dnů mých temnou oblohu.

Marjánka. W záři této zpomínky nakloňte tedy srdce k tomu, co po ní zůstalo!

Zápolský. A — co je to?

Marjánka. Její — syn.

Zápolský. Její —

Marjánka. A wáš syn — ode mne wychowaný.

Zápolský. Ne snad onen —

Marjánka. Ano — mladý desátník, jenž wás dnes poranil —

Zápolský. Weliký Bože — co se to se mnou děje? ten ohniwý mladík můj syn? Syn! to sladké tajemstwí žiwota, ten obsah neskončených blahostí — a já bych mohl říci, že je můj? Můj? o jaké to hlasy budějí se w srdci mém! Do kořan otwírá se brána prsou mých a rozkoš posud nepocítěná táhne do ní s hlasitým wejskotem! O ženo! ženo! — jestli lžeš —! pomsti se jinák, že jsem dal chowance twého do wazby — ale nehraj se mnou tak ukrutně!

Marjánka. Žádná hra! (Wyndá tobolku a z ní papíry) Znáte tyto listy?

Zápolský. Moje dopisy Marii — za onen krátký čas naší lásky —

Marjánka. Ty byly utěchou její na outěku a w daleké cizině. Tu je také wáš prsten, sladká hra její do poslední hodiny — a tuhle od ní list —

Zápolský (dychtiwě do něho hledí).

Marjánka. S tím se měl jednou syn wáš u přátel prokázat, kdyby ho byly okolnosti nutily. Spolu jeho křestný list —

Zápolský. O dost na tom, dost! Jáť stál až posud tak chudý na weřejné cestě žiwota, že bych i menším darem, nežli je tento weliký, nad míru zbohatnul! Nyní teprwa počne se jaro moje zelenat a jasné slunce wyjde nade mnou! O jakž wám děkuju, wěrná pěstounko mého

pokladu! Teď honem k plukownikowi pro synowu swobodu a potom do proudu blaženosti, kterou jsem od nebe již neočekáwal. Syn! celý ráj leží w tomto slowě pro člowěka opuštěného — a já — já budu nyní we swém ráji plesati! (Jde do swého pokoje.)

(Krátké pomlčení.)

Marjánka. Tam jde nyní prawý boháč — a zde stojí hotowá žebračka! (Zůstaue s očima k nebi pozdwiženýma státi, až

opona spadne.

Oddělení čtwrté.

Swětnice u Kwasničky.

Wýstup 1.

Sekáček a **Kwasnička** při wíně.

Sekáček (wínem poněkud rozčilený, což na něm po celý wýstup widěli; je to lehká napilost). Nekruť, přítelíčku, nosem a wěř, co ti powídám.

Kwasnička. Ale totě wěc nemožná, aby se náš zeman ještě jednou oženil.

Sekáček. Nic není na swětě nemožného. Widíš — ku příkladu — síra neroste na winicích, a přece ji máš we wíně.

Kwasnička. Ale toť je přec něco docela jiného —

Sekáček. Proč pak? Wáš zeman si nenamlouwal a má přec newěstu. Možná nemožnost jedna jako druhá. Jen tomu wěř! Co tu sedíme, je wšecko w pořádku, a wy budete mít kapitalní zemanku.

Kwasnička. A wite to tak dozajista?

Sekáček. Wždyť piju na její zdrawí! Či myslíš, brindálku, že bych si žaludek pro nic a za nic twým slazeným octem kazil?

Kwasnička. Nu, ocet je zdrawá wěc a já doufám, že wám půjde k duhu. Chcete-li, uložím ho soudeček, abychme ho měli, až se mezi wámi a paní markytánkou něco šustne.

Sekáček. No, do té doby se zatím hezky uleží — to je prawda, hahaha! Ne, ne — milý octáři! ty nebudeš na mé swatbě nalejwat — leda bys mi opatřil newěstu.

Kwasnička. Jak to? což nebude s paní markytánkou nic — ?

Sekáček. I wždyť to chci práwě twým wínem wšecko utopit! *Requiescat in pace!*

Wýstup 2.

Liduška. Předešlí.

Liduška (wystrčí hlawu dweřmi, jakoby někoho hledala).

Kwasnička. Co chceš?

Liduška. I nic.

Kwasnička. Co tedy wystrkuješ hlawu jako sysel?

Sekáček (rozmarně). I pojďte dál, zlatý syslíčku, pojďte! Práwě jsme o něčem mluwili —

(šťouchne loktem Kwasničku) brachu octáři, tohle by byla newěsta — co?

Kwasnička. I dejte si swatý pokoj! Snad byste nechtěl mladé poupě do sněhu strčit?

Sekáček. Oho, příteli! My ještě nejsme žádný sníh! A kdyby! Pod sněhem roste mladé osení nejlíp.

Kwasnička (k Lidušce). Co jsi chtěla?

Liduška. I nu — já se chtěla tuhle pana šikowatele něco zeptat.

Sekáček. Mně? a snad mezi čtyrma očima? (k hospodskému) Ahá, čuješ něco, tatíku? (k díwce) A co pak by to bylo, má zlatá kolčawinko?

Liduška. Ráda bych wěděla —

Sekáček. Co pak, syslíčku?

Liduška. Jak dlouho wojanské raporty trwají?

Sekáček. Raporty?

Kwasnička. Co ti to napadá?

Liduška. Protože se pan desátník tak dlouho newrací?

Sekáček.. Desátník?

Kwasnička (k Sekáčkowi). Ahá, čujete něco, pane šikowateli?

Liduška. Už je tomu dozajista několik hodin, co šel na zámek a mně přece slíbil, že přijde za deset minut.

Sekáček. Tak? tedy ti už něco slibuje, má wewerko?

Kwasnička. A ty si necháwáš slibowat?

Liduška. Ale, milý Bože, co pak mám dělat, když mi někdo řekne: Za deset minut se nawrátím?

Kwasnička. Máš říct: Jen si tam zůstaň!

Sekáček. Oho, brindálku! to se dá říct ciwilistowi — ale ne wojáku. A mimo to děkuj Pánu Bohu, tatíku! jestli twé dítě před očima našeho mladého desátníka milost nalezlo.

Kwasnička. No, to by se mohla opowážit —

Liduška. Ale, pantáto —

Sekáček. I nech ho, můj strakapounku! Každý mluwí, jak tomu rozumí — a kdyby wěděl, co já wím, zpíwal by jinou písničku. Připíme si na to!

Wýstup 3.

Kilian wrazí do dweří. **Předešlí.**

Kwasnička. No, no — co pak se to děje? Honí tě čert?

Kilian. Ještě ne — ale měl jsem strach, abych nepřišel pozdě. Kowářowic holky stály práwě před kowárnou — kmotr pekař koukal

z okna — u kostela jsem potkal tetu kolářku — těm jsem to musel powídat.

Kwasnička. Co pak?

Kilian. Tedy to ještě newíte? No, chwála Bohu! tedy se těšte! Wčera tu byl jakýsi kaprálek —

Sekáček (posadil se mezi tím zas ke stolu — a teď se na Kiliana obrátí). Co že, kluku? Jak to mluwíš o řádném desátníkowi?

Kilian. Já? O tom, co už není na swětě, o tom ani nemluwím.

Liduška (se lekne). Co že powídáš?

Kilian. Ahá, začínáš dostáwat husí kůži? No, jen si chystej ruce, abysis mohla wlasy škubat!

Sekáček. Je ten kluk blázen?

Kilian. Žádnej blázen!

Liduška. Jen tak trochu trulant —

Kilian. O, wšak ty se ještě po něm oblízneš — jen až toho druhého woběsej?

Kwasnička. Ale Kiliane, co to žwatláš? Koho že oběsej?

Kilian. Tu jistou liskowku — jen se zeptejte Lidušky.

Sekáček. To motowidlo bylo někde we winopalně.

Liduška. Anebo chce snad, abyste mu okázal, k čemu Pán Bůh rákosku stwořil.

Kilian. O jen pošlouchuj! wšak oni ti roupy přejdou, až se dowíš, že je we wrátnici a w železách.

Kwasnička. Kdo pak?

Kilian. Ten hezký mladý panáček — ten roztomilý desátníček, co se Lidušce tak líbí.

Liduška. Pro žiwé rány!

Sekáček (wyskočí). Co že powídáš, ty slaměný hastroši? (Chytne ho za prsa) Kdo že je w želczách?

Kilian (křičí). Pusťte mne! já za to nemůžu! já mu to nenapískal, aby se wadil a do lidí sekal!

Liduška. Sekal?

Sekáček. Kdo sekal? Náš Wojtěch?

Kilian. Můj není. Já jsem rád, že ho chňapli.

Sekáček (třese Kilianem). Chlape! není-li to prawda — —

Kilian. No, tedy se jděte na něj podíwat!

Sekáček. Hrom, ďáble a peklo! Co by to byl myslil? Tisíc milionů granátů! To by bylo neštěstí! Kam dal hlawu? Já se zblázním!

Kilian. Já už ne!

Kwasnička. Ale já jsem pořád ještě jako u widění? Co pak se to s tím mladým člowěkem stalo?

Kilian. Začal se kousat s našim milost-

pánem — potom wytáh šawli a posekal ho. Já to widěl.

Liduška. Pane na nebi! To je neštěstí!

Kwasnička. Tedy posekal našeho pána?

Sekáček. Zdejšího zemana? Hahaha! Nu, chwála Bohu, že to nebyl jiný! *Victoria!* S tím se to dá ještě wyrownat. Na to se hned napijem

Wýstup 4.

Marjánka rychle wejde. **Předešlí.**

Liduška (běží jí naproti). Slyšela jste již paní —

Marjánka. Wšecko wím a můžu wás ubezpečit, že celá wěc dobře wypadne.

Liduška. O wy nebeská posličko!

Marjánka. Teď bude Wojtěch snad už na swobodě.

Kilian. A nebude woběšen?

Marjánka (k Sekáčkowi). Teď bych ale ráda s wámi, příteli, několik slow promluwila —

Sekáček. Poroučejte, paní —

Kwasnička. Honem, holka, do kuchyně! Já musím do piwowáru. A ty nešťastný pro-roku —

Liduška (strká Kiliana wen). Hýbej ze dweří — a nikdy se tu wíce neukazuj, sic se na tobě wyplní přísloví: S proroky do louže!

Kilian (u samých dweří). Já se zblázním! (Wšickni tři odejdou).

Sekáček (staví se po wojansku, ale následkem wína trochu těžce). Nechtěla byste mi, paní Mar — pardon! — nesmím wědět, co se wlastně stalo? Ten zlořečený kluk mě tak poděsil.

Marjánka (sem tam prudce přechází). Wšecko se wyrowná.

Sekáček. To bych sám řek. Otec a syn — nenadálé shledání — radost — a tak dále.

Marjánka. Nechme toho zatím. Nyní bych s wámi ráda o něčem jiném jednala. Můžete mě poslechnout?

Sekáček. Proč bych nemohl? A myslíte, že tu stojí láhwice po wíně? Nemějte starosti. Já pil jenom na wáš nowý staw — a při tom jsem chtěl něco w sobě utopit, co mi ještě pořád srdce hryže.

Marjánka (zastawí se před ním). Mohl byste z přátelstwí něco pro mne učinit?

Sekáček. Wšecko — wšecko!

Marjánka. Nebude to tuze mnoho — když mi swou ruku podáte.

Sekáček (se lekne). Jak že? — ne snad jako — ? Ale ne, ne! to není možná?

Marjánka. Myslíte, že by to bylo waše neštěstí?

Sekáček. I toť bych musel bejt —! Ale — co pak wám to napadá?

Marjánka (tiše, s pewným odhodláním). Mému Wojtěchowi umřela matka.

Sekáček. Tisíc kulí — já newím, kde mi hlawa stojí!

Marjánka. Zápolský mě nepoznal — ani to nejmenší tušení neozwalo se w prsou jeho. W duši jeho žije sice můj obraz — ale z let minulých; k ženě strastmi žiwota otužené se nechce hlásit. Cítila jsem, že od něho ničeho doufat nemůžu; wydala jsem se tedy za přítelkyni Marie Worlické a prohlásila ji za mrtwou, jakož on to sám až posud myslil.

Sekáček. Ale dejte pak si říct!

Marjánka. Ne, ne — můj oumysl je pewný a nic ho nezwrátí.

Sekáček. A wáš syn —?

Marjánka. Je syn mrtwé Marie a Zápolského. Já byla jeho pěstounkou. Wy to musíte doswědčit.

Sekáček. To nemůžu. To je lež.

Marjánka. Tu wám promine swědomí i čest. Onať udělá několik šťastných lidí a žádnému neuškodí.

Sekáček. Ale wždyť jsou tu jiní lidé, jiné huby — přijde to na důkazy —

Marjánka. Těch se nebojím. Zápolský

již wěří, že Marie umřela, že je Wojtěch jeho syn, a nebude se po jiných důkazech sháněti.

Sekáček. Ale Wojtěch sám —

Marjánka. — se toho na začátku lekne — snad bude i trochu naříkat —

Sekáček. To wěřím!

Marjánka. Ale konečně utichne, mladá mysl uwázne snadno na swětském lesku, a já myslím, že najde w srdci Zápolského bohatou náhradu.

Sekáček. Starého čerta najde — s dowolením! To se šeredně mejlíte — a wy sama nebudete w stawu ty jisté kořeny wytrhnout, které wás k žiwotu poutají. Jen si pomyslete — jak pak byste mohla tak — tak nepřirozeně ty nejdražší ouwazky srdce ženského porušit, a materskou lásku zapřít?

Marjánka. Pro štěstí syna swého jsem w stawu wšecko wykonat — a nebudu se na bolest wlastního srdce ptát. Zkrátka, nezrážejte mě z toho. co nyní za swou powinnost powažuju.

Sekáček. Waše powinnost byla, nechat falešného studu, směle před zemana předstoupit a říct: Já jsem ta a ta! To jste měla udělat!

Marjánka. Ale což pak je wám to tak obtížné, abyste nyčko wyplnil, co jste wčera sám chtěl?

Sekáček. I ďábla, co se týče m n e — to

by byla hračka; — ale co pak se musíte práwě nyčko wdát?

Marjánka. Protože nechci docela samotnou zůstat!

Sekáček. To není prawda! Sekáček není tak na rozum padlý — aby wám nerozuměl. Wy si chcete wšechnu cestu k zemanowi zawřít — proto mi podáwáte ruku.

Marjánka. Tratím proto we wašich očích cenu?

Sekáček. Ale wy diwná osobo!

Marjánka. Tedy mě nechcete?

Sekáček. I chci — chci! Toť bych musel bejt proti sobě! Mně to jen tak ještě trochu mozkem wrtá. Rozumíte? Mně je tak, jako když člowěk nowý kabát oblíkne. Ah, počkej (stranou) to je kapitalní nápad! (mne si race).

Marjánka. Co je wám?

Sekáček. I — radostí bych se dal do pláče — hahaha! Prosím wás, tohle štěstí! Tedy jsme swoji? Jak? Nu plácněm si!

Marjánka (mu podá ruku).

Sekáček. Tak! — a teď se nech, matičko, obejmout! — tak! Ale něco mi musíš hned k wůli udělat!

Marjánka. Nu?

Sekáček (bere šawli, rákosku a čepici se hřebíku). Hned musíš se mnou na zámek — tam od-

budeme, že nejsi Wojtěchowa matka — a potom k plukowníkowi o dowolení — abychme mohli bejt odpoledne weseli. Bude tu muzika — a starý Sekáček by si rád poskočil. Nu tak buď jen wesela, matičko! Já bych wejskal rozkoší!

Marjánka. Mně napadá můj otec —

Sekáček. I o toho se nestarej, ženuško — toho budou teď na rukou nosit — a nebo wíš-li co? my se tu třeba někde usadíme, abychme ho měli na očích. Co se ti zlíbí, Marjánko — wšecko wywedem; a nad náma by nemusel náš starý kommandant swou milostiwou ruku držet, kdybychme jednou ještě wšickni šťastni nebyli! Pojď, matičko, pojď! (Odwádí ji.) Ty budeš šťastná — já budu šťastný — wšickni budeme šťastni. (Odejdou).

Proměna.
Wrátnice.

Wýstup 5.

Zápolský, Poutecký, pak Wojtěch

Zápolský (podáwá Pouteckému list). Od pana plukowníka.

Poutecký (otewře a čte). Buď Bohu chwála! (Jde rychle do postranních dweří a nesa pouta wywede Wojtěcha.) Přeju wám štěstí. Jste na swobodě — (k Zápolskému) Líbí se snad ještě něco?

Zápolský (potřese hlawou).

Poutecký (salutuje a odejde).

Wojtěch (stranou). Co to znamená?

Zápolský (hledí naň upnutě — pak s těsným očekáwáním). Znáte mě?

Wojtěch. Wždyť tomu není tak dáwno, co jsme se widěli, a lidé, co mě do těchto kazamat wlekli, powěděli mi také, že jsem měl aféru s pánem tohoto zámku.

Zápolský. Jinák o mně newíte nic?

Wojtěch. Co bych mohl wědět? Já byl wychowán we Wlaších. Matka mi sice o Čechách, jakož o swé milé wlasti, powídáwala; (s lehkou ironií) o panu zemanowi nebyla wšak nikdy zmínka.

Zápolský. Znáte wy swou matku?

Wojtěch. Já? — podiwná otázka.

Zápolský. Swou prawou matku?

Wojtěch. Proč pak bych ji neznal? Mně alespoň jakžiwo nenapadlo, abych o tom pochybowal.

Zápolský (pro sebe). Snad ho chtěla ušetřit. — Máte ještě otce?

Wojtěch. Nemám.

Zápolský. Ale znal jste ho přece?

Wojtěch. Neznal. Byl prej také wojákem, ale u jiného pluku, a zemřel dříwe, nežli jsem božího swětla spatřil.

Zápolský. Mluwíwala matka někdy o něm?

Wojtěch. O jakž by nebyla mluwila, když jsem osiřelý mezi šťastnějšími dětmi toužebně po něm se wyptáwal?

Zápolský. A matka waše mluwila o jeho smrti?

Wojtěch. Nejednou — a wždy s welikou tichou žalostí.

Zápolský. A což — kdyby se byla mejlila?

Wojtěch. Jak to?

Zápolský. Kdyby nebyl wáš otec mrtew?

Wojtěch. Co že prawíte?

Zápolský. Kdyby nebyl wojákem —

Wojtěch. A? — co dále?

Zápolský. Kdyby byl posud žiw!

Wojtěch. *Per Dio santo!* co to se mnou tropíte? Chcete mě trestat za mé ranní přenáhlení, že zbuzujete we mně naději, která se nemůže nikdy wyplnit? Což by to nebyla matka moje wěděla? — a nebo by to byla až posud smlčela?

Zápolský. Teprwa dnes to přišlo na jewo.

Wojtěch. A kde tedy — o mluwte, pane zemane! — kde je žiw? Newýslowné toužení uchwacuje prsa moje — a nikdy newídaný, jen

bolestně tušený ráj otwírá se před mýma očima! — O kde ho naleznu?

Zápolský. Což se w twém srdci žádný hlas neozýwá, kterýž by tě do ráje twého uwedl?

Wojtěch. Ha, *madre santissima!* Ne snad — ?

Zápolský (z plného srdce, wřele). Ano, já to jsem — já nešťastný, jenžto jsem twou matku dáwno oplakal, o tobě ani newěděl — kterýž nyní chrám swé lásky otwírá a tebe k radowánkám zwe! O pojď — pojď k mému srdci, synu můj!

Wojtěch (blaženě). Synu! O kdožby mohl tomuto kouzelnému slowu wzdorowat? — tu mě máš, můj otče! (Letí do jeho náručí — obejmutí — pak se mu zas wywine.) Otče! otče! — o nech mě to slowo stokrát opakowat! já té rozkoše nikdy nezkusil — otče! otče! (Opět ho obejme.)

Zápolský. Drahé dítě!

Wojtěch. A já byl dnes tak hříšně nesmyslný — tak bohaprázdný, že jsem ruky swé pozdwihl a tebe poranil! O nech mě we prachu tu ránu zlíbati — (kleká.)

Zápolský. K srdci mému se přiwiň a děkuj diwnému řízení! Bez této rány byli bychme se na dráze žiwota třeba minuli.

Wojtěch. Ale kde pak je matka? Proč nepřišla s tebou, aby mou rozkoš widěla?

Zápolský (šetrně). Milý synu — sladkosti tohoto žiwota nejsou bez hořkosti — a protož ukápne i do twé číše krůpěj pelyňku. Twá matka —

Wojtěch. Nu?

Zápolský. Ozbroj se mužností — twá matka je dáwno mrtwa.

Wojtěch. Co že prawíš?

Zápolský. Osoba, kteráž tě wychowala, je twoje pěstounka —

Wojtěch (prudce). Ne, ne, ne — to není prawda! A kdyby mi z končin celého swěta do uší znělo: Ona není twoje matka! — w srdci mi to bude znít stokrát hlasitěji: Ona je a zůstane mou matkou!

Zápolský. Nu — powažowat ji můžeš za matku —

Wojtěch (s rostoucím ohněm). Ne, ne — ona je prawá, Bohem daná matka moje, a nebo je wšecko na zemi klam a mam! Pak není jasný den a tmawá noc, slunce nehřeje a zima nemrazí — člowěk nesmí ničemu wěřiti — pak nejste wy můj otec, a radost moje byla falešná!

Zápolský. Synu! zpamatuj se!

Wojtěch (wšecken zanícený a prudkým náwalem citů mešený). Či myslíte, že bych kwůli nowému jménu, skwělému šatu — kwůli marným roz-

koším tohoto swěta starou lásku swé matky zaprodal? O, to znáte welmi špatně srdce wděčného dítěte! Co mi poklad matčiny lásky poskytne — to wím, a ohniwým písmem stojí to psáno w duši mé; co ale u wás naleznu, to newím, a také už po tom nebažím. Nechte si wábiwé dary swého bohatstwí — já půjdu k matce swé! (Běží ke dweřím).

Wýstup 6.

Marjánka. Sekáček. Předešlí.

Wojtěch. Ha, tu je! O pojď, pojď, moje drahá! Podíwej se na tohoto muže! on se wydáwá za mého otce.

Marjánka. On je také twůj otec.

Wojtěch. Ale jakž může býti mým otcem, an prawí, že nejsi moje matka?

Marjánka (k zemi hledíc). To nejsem.

Wojtěch. Že — že nejsi? Opakuj to slowo ještě jednou — ne wšak, ne! twoje rty se třesou — já wím, že lžeš!.

Marjánka. Já jsem twoje — pěstounka.

Wojtěch (spráskne ruce). Pěstounka? — A žádná — žádná matka? Tedy nebyla twoje ouzkost, twoje noční bdění, když jsem ležel nemocen; tedy nebyly twoje modlitby o mé zacho-

wání — twoje starosti a napomínky, když mladická mysl moje bloudila — tedy nebyly ani twoje radosti nademnou — nic — nic nebylo znamením lásky mateřské?

Sekáček. I bylo — bylo, milý hochu! jen se té wíry nezpouštěj! Láska mateřská má pewné znamení a nedá se jako barwa z kwětiny setřít, nebo z osoby na osobu přenášet. Podíwej se na ni, kteráž myslí, že tě nemůže jinak šťastným učinit, leda když tě zapře — ona je matka twá — a cokoliw i jazyk její prawí — srdce jí při tom krwácí a nemůže tu falešnou hru wydržet.

Marjánka. Příteli, co děláte?

Sekáček. Wáš nepřítel jsem od dneška, pak-li hned newyznáte, že jste jeho matka!

Wojtěch. *Oh mia madre!* (Letí k ní.)

Zápolský. Jak? Co to znamená?

Sekáček. Abyste oči otewřel a do prsou se udeřil, že jste nepoznal osobu, kteráž k wůli synowu štěstí swého nejswětějšího práwa se odřekla. Co pak ještě Marii Worlickou neznáte?

Zápolský. Jak? — tato markytánka —?

Sekáček. Co markytánka, pane zemane? Je-li to pochybnost o její hodnosti a zachowalosti, tedy wám přiwedu celý regiment za swědka, že jí až dosawáde nikdo slušnou úctu ne-

*

upřel — a že wy sám nejste, jako tato markytánka, jenž wedle swé ženské důstojnosti i památku na wás w srdci swém uchowala.

Zápolský. Proč se tedy dnes nepřihlásila?

Sekáček. Proto že ji waše srdce nepoznalo — a že nechtěla o swé práwo žebrat.

Zápolský. Ano — mé srdce bylo pokryto kůrou hořkého utrpení a oko moje zakaleno mlhou žalostí — ale roušky se trhají a obrazy minulosti wznášejí se okolo duše mé we switu růžowém! (Jde k ní zwolna) Marie — chceš býti matkou syna mého?

Marjánka (z plného srdce). Já ní wždycky byla — a také ní zůstanu. (Obejme Wojtěcha.)

Zápolský. Nuže tedy zapomenem na dny minulé a s nowou nadějí budeme na dny budoucí hleděti! (Přiwine Marjánku a Wojtěcha k srdci).

Sekáček. *Victoria!* Nu, nawlíknul jsem to tak dobře, matičko? — Pardon! Pardon!

Wýstup 7.

Liduška. Worlický. Kilian. Předešlí.

Liduška (mezi dweřmi). Pusť nás!

Kilian (též tak). A já ti powídám, abys tam nelezla. Do pasti to jde snadno — ale wen!

Liduška. Ty jdi swou cestou. (Wejde).

Zápolský. Co to znamená?

Liduška. S dowolením — tuhle k nám přiběhl náš starý učitel, a ptá se pořád po té princezně, co prej wčera přijela. Mně napadlo, že myslí wás, paní Marjánko! — a poněwadž jsem wěděla, že jste šla na zámek, tedy ho přiwádím.

Sekáček (stranou). A o Wojtěchowi ani slowa — o ty!

Liduška (wedouc Worlického ku předu). Už jsme tady, strejčku!

Worlický. Pryč ode mne — pryč, wy záwistníci! wy mi ji skrýwáte; ale já ji najdu. Ona se ozwe. Kde jsi, moje princezno?

Wojtěch (přistoupí zatím k Lidušce, wezme ji stranou a wyswětluje, co se tu bylo stalo).

Liduška (se owšem diwí. — Nech se ale oba chrání, aby zbytečnými posunky zřetel diwáků od hlawního wýjewu na sebe neobraceli).

Marjánka. Co chcete, milý příteli?

Worlický (hledí na ni). Ano, ano — tys to, již se mi wyjasňuje! — Poslouchej — — já ti přinesl swé poklady (Wytáhne z ňader welký a plný sáček z hrubého plátna). — tu, tu máš! Je to samá zlatá krew; on myslil, že ji rozlejwám, ale já ji schraňowal na swatbu. Polowičku si nech a dwě třetiny dej — mé holce — aby mi ještě jednou zazpíwala — jako wčera.

Marjánka. Mně se zdá, že nabýwá paměti!

Worlický. Nu, zpiwej, zpíwej — já budu hrát! (Dělá, jakoby natahowal struny, pak i hraje, jakoby měl housle w ruce — wšecko ale jen krátce).

Marjánka začne zpíwat:

Matička ztratila děťátko,
Rukama lomí a pláče.
Kde jsi ach, uwadlo, poupátko?
Kam jsi ach, zalítlo, ptáče?
Nežaluj, matičko, neběduj!
Poupě i ptáče tu zwadne;
Zwadnul i outlý synáček twůj —
Lehnul si do země chladné;
Nežaluj, matičko, neběduj!

Worlický (při prwních zwucích ustane we swých posunkách a poslouchá s blaženým usmíwáním). Dál — jen dál — o já tě znám!

Marjánka zpíwá:

Kdož mi ach, powíte, lidičky,
Kde dřímá ta moje růže?
Abych nasbírala kytičky,
Zdobila hluboké lůže.
Nežaluj, matičko, neběduj,
Lístek se nezmaří w máji,
Nezhynul outlý synáček twůj,
Poznowu rozkwěte w ráji —
Nežaluj, matičko, neběduj!

Worlický (horliwě poslouchal, twář jeho jewí powolný přewrat myšlének i citů; hledí na ní jako u blahém wyjewení — počne se třásti, prudce oddychuje a pak wykřikne z hlubokosti duše). Ha! já tě znám! Tys Marie má!

Marjánka (klekne před ním a rozpíná ruce). Otče můj!

Worlický (sklání se k ní). O dcero má!

(Dohráwka písně mezi tím líbezně dozníwá. — Zápolský a Sekáček stojí wedle nich na prawé — Wojtěch a Liduška na lewé straně — wšickni w přiměřené sestawě).

Opona zwolna padá.

891.86 T981pa
3 5556 008 740 748

